

Konventionen om barnets rättigheter

Med strategi för att stärka barnets rättigheter i Sverige

REGERINGSKANSLIET

Konventionen om barnets rättigheter

*med strategi för att stärka
barnets rättigheter i Sverige*

*Förord av barn- äldre- och
jämställdhetsminister
Åsa Regnér*

Konventionen om barnets rättigheter
inklusive Strategi för att stärka barnets rättigheter i Sverige
Ny upplaga med anledning av konventionens 25-årsjubileum
Omslagsfoto: Folio/Petri Artturi Asikainen
Tryck: Elanders, november 2014
Artikelnummer: S2014.025
ISBN: 978-91-637-5127-1

Innehåll

Förord	5
Barn ska tas på allvar – ett kvarts sekel med barnkonventionen	5
1 Strategi för att stärka barnets rättigheter i Sverige	8
All lagstiftning som rör barn ska utformas i överensstämmelse med barnkonventionen	10
Barnets fysiska och psykiska integritet ska respekteras i alla sammanhang.....	12
Barn ska ges förutsättningar att uttrycka sina åsikter i frågor som rör dem.....	12
Barn ska få kunskap om sina rättigheter och vad de innebär i praktiken.....	14
Föräldrar ska få kunskap om barnets rättigheter och erbjudas stöd i sitt föräldraskap	14
Beslutsfattare och relevanta yrkesgrupper ska ha kunskap om barnets rättigheter och omsätta denna kunskap i berörda verksamheter	15
Aktörer inom olika verksamheter som rör barn ska stärka barnets rättigheter genom samverkan.....	17

Aktuell kunskap om barns levnadsvillkor ska ligga till grund för beslut och prioriteringar som rör barn	17
Beslut och åtgärder som rör barn ska följas upp och utvärderas utifrån ett barnrättsperspektiv	18
2 Förteckning över konventionens artiklar	20
3 Konventionen om barnets rättigheter	22
Inledning	22
Del I	24
Del II	46
Del III	50
4 Fakultativt protokoll till konventionen om barnets rättigheter vid indragning av barn i väpnade konflikter.....	53
5 Fakultativt protokoll till konventionen om barnets rättigheter om försäljning av barn, barnprostitution och barnpornografi	63

Förord

Barn ska tas på allvar

– ett kvarts sekel med barnkonventionen

Sverige ska vara ett av de bästa länderna att växa upp i. Varje flicka och pojke ska kunna känna sig trygg och ges de bästa förutsättningar för att utveckla sin potential. Barn är fullvärdiga medlemmar i det demokratiska samhället och ska växa som fritt tänkande människor och delta på egna villkor i samhällsutvecklingen. Rättigheterna och livsvillkoren för barn i Sverige ska fullt ut uppfylla de krav som barnkonventionen innebär.

Barnkonventionen är det mest ratificerade traktatet om mänskliga rättigheter i historien. Rättigheterna i barnkonventionen är dock annorlunda än i andra konventioner. Konventionen är givetvis ett juridiskt dokument men den är också ett visionärt politiskt dokument som stakar ut nödvändiga steg i utvecklingen av ett demokratiskt samhälle.

Genom att förverkliga konventionens bestämmelser bygger vi ett samhälle som tar hänsyn inte bara till barnen idag utan även att barn i kommande generationer får de bästa förutsättningarna att växa. Inte minst därför är det av största vikt att barnen själva känner till sina rättigheter. Vårt arbete idag kommer att prägla samhällsutvecklingen för framtida generationer.

Det har alltså gått ett kvarts sekel sedan FN:s generalförsamling antog konventionen om barnets rättigheter. Sedan dess har nästan alla världens länder anslutit sig till

konventionen. Sverige ratificerade konventionen redan 1990 och har genom detta förbundit sig att genomföra konventionens bestämmelser och garantera rättigheterna till varje enskilt barn.

De senaste 25 årens arbete ska inte bara fortsätta utan intensifieras. Därför har vi påbörjat arbetet med att inkorporera konventionen, dvs. göra barnkonventionen till svensk lag. Genom inkorporering blir konventionen ett slags skyddsnät för alla beslut och verksamheter som rör barn. Även i de fall, om än få, där den nuvarande lagstiftningen eller dess praktiska tillämpning brister. Myndigheterna kommer att ha barnkonventionen som laglig grund i all sin verksamhet och som det yttersta rättesnöret för sin verksamhet.

Jag hoppas också att vi ska kunna införliva dessa rättigheter i vårt sätt att tänka, i vårt sätt att arbeta, i vårt sätt att möta barnen. Vi ska ta barn på allvar – det är konventionens budskap för oss alla, beslutsfattare och föräldrar, yrkesspecialister och tjänstemän, liksom övriga vuxna. Luta er framåt eller sätt er på huk för att höra bättre vad barnet har att säga – det är alltid något mycket viktigt!

Därför uppmanar jag dig att noga läsa och samtala och sprida kunskap om barnkonventionen och dess tilläggsprotokoll. Jag är övertygad om att de inom kort kommer att bli en viktig del av den svenska lagstiftningen och, i och med det, direkt tillämpbara i alla situationer som rör barn. Vi ska inte behöva vänta i 25 år till för att garantera varje enskild flicka eller pojke de bästa möjliga förutsättningarna för deras utveckling. Barnkonventionen ska bli lag så fort som möjligt!

Stockholm, november 2014

Åsa Regnér

Barn- äldre- och jämställdhetsminister

1 Strategi för att stärka barnets rättigheter i Sverige

Riksdagen har den 1 december 2010 godkänt den strategi för att stärka barnets rättigheter i Sverige som regeringen har föreslagit i propositionen Strategi för att stärka barnets rättigheter (prop. 2009/10:232). Denna broschyr innehåller den av riksdagen godkända strategin.

För att stärka barnets rättigheter i Sverige ska följande strategi gälla:

- All lagstiftning som rör barn ska utformas i överensstämmelse med barnkonventionen.
- Barnets fysiska och psykiska integritet ska respekteras i alla sammanhang.
- Barn ska ges förutsättningar att uttrycka sina åsikter i frågor som rör dem.
- Barn ska få kunskap om sina rättigheter och vad de innebär i praktiken.
- Föräldrar ska få kunskap om barnets rättigheter och erbjudas stöd i sitt föräldraskap.
- Beslutsfattare och relevanta yrkesgrupper ska ha kunskap om barnets rättigheter och omsätta denna kunskap i berörda verksamheter.
- Aktörer inom olika verksamheter som rör barn ska stärka barnets rättigheter genom samverkan.
- Aktuell kunskap om barns levnadsvillkor ska ligga till grund för beslut och prioriteringar som rör barn.

- Beslut och åtgärder som rör barn ska följas upp och utvärderas utifrån ett barnrättsperspektiv.

Strategin syftar till att stärka barnets rättigheter i Sverige. Den ersätter den strategi för att förverkliga FN:s konvention om barnets rättigheter i Sverige som gällt sedan 1999.

Strategin består av ett antal principer. Dessa uttrycker grundläggande förutsättningar för att stärka barnets rättigheter i Sverige.

Strategin utgår från de mänskliga rättigheter som varje barn upp till 18 år ska tillförsäkras enligt internationella överenskommelser, särskilt de åtaganden som följer av konventionen om barnets rättigheter (barnkonventionen.) Rättigheterna ska tillförsäkras alla barn oavsett bl.a. ålder, kön och funktionsnedsättning (barnkonventionen artikel 2).

Avsikten är att strategin ska vara en utgångspunkt för offentliga aktörer på statlig och kommunal nivå som i sina verksamheter ska säkerställa barnets rättigheter. Den vänder sig således till riksdag, regering, statliga myndigheter, landsting och kommuner. Rättsväsendet har i detta sammanhang en viktig roll i att säkerställa barnets rättigheter utifrån gällande lagstiftning.

Strategin syftar till att stärka barnets rättigheter inom alla berörda områden och verksamheter på statlig och kommunal nivå. De åtgärder som genomförs utifrån strategin kommer att se olika ut för olika aktörer och förändras i takt med samhällsutvecklingen, omvärldsförändringar och kunskapen om barns levnadsvillkor. Det är också i berörda verksamheter som uppföljningar och omprövningar vid behov sker av de prioriteringar, beslut och åtgärder som genomförs.

De insatser som regeringen initierar och genomför inom barnrättspolitikerna kommer att utgå från strategin och följas upp och redovisas till riksdagen. Strategin kommer också att ses över och följas upp med jämna mellanrum för att säkerställa att den är effektiv och användbar för att stärka barnets rättigheter i Sverige.

Barnkonventionen uttrycker ett förhållningssätt till barn som sätter barnet i fokus vid beslut eller åtgärder som kan beröra ett enskilt barn eller en grupp barn. Detta barnperspektiv innebär att

inför ett beslut eller en åtgärd ska ansvarig beslutsfattare överväga om det berör barnet eller barnen och i så fall på vilket sätt. Att anamma ett barnperspektiv handlar både om attityder, kunskap och arbetssätt. Det speglar synen på barn som fullvärdiga medborgare och kompetenta individer som ska bemötas med respekt i alla sammanhang. Om åtgärden eller beslutet bedöms få konsekvenser för barnet eller barnen ska hänsyn tas till de mänskliga rättigheter som barn har enligt bl.a. barnkonventionen. Att på så sätt säkerställa barnets rättigheter i åtgärder eller vid beslut som rör barn innebär att ha ett barnrättsperspektiv.

Det krävs tydlig styrning på alla nivåer i samhället för att säkerställa att barnets rättigheter genomsyrar arbets- och beslutsprocesser. Det innebär att lagar och andra författningar och deras tillämpning måste vara i samklang med barnkonventionen och att kunskap om barnets rättigheter sprids till barn, föräldrar och relevanta yrkesgrupper. Vidare måste kunskap om barns levnadsvillkor ligga till grund för beslut och prioriteringar som rör barn. Beslut och åtgärder som har konsekvenser för barn måste också följas upp ur ett barnrättsperspektiv. För att stärka barnets rättigheter krävs också samverkan mellan de olika aktörerna.

All lagstiftning som rör barn ska utformas i överensstämmelse med barnkonventionen

Enligt barnkonventionen ska staten vidta alla lämpliga lagstiftningsåtgärder för att genomföra de rättigheter som erkänns i konventionen (artikel 4).

Barnrättskommittén, som har till uppgift att granska staternas genomförande av konventionen, har både i sina s.k. General Comments och i sina periodiska rekommendationer till bl.a. Sverige påpekat vikten av att relevanta lagar stämmer överens med barnkonventionen (General Comments No. 5, 2003).

Lagstiftningen är statens främsta instrument för att garantera att barnets rättigheter tillgodoses i verksamheter, beslut och åtgärder som rör det enskilda barnet och barn som kollektiv. All

lagstiftning som rör barn ska därför utformas i överensstämmelse med normerna i barnkonventionen och andra internationella traktat som reglerar barnets rättigheter. Det finns inget hinder för att den svenska lagstiftningen går längre än de internationella åtagandena när det gäller barnets rättigheter (artikel 41).

Det är viktigt att hela lagstiftningskedjan, från utredningsdirektiv till beslut i riksdagen, präglas både av ett barnperspektiv och ett barnrättsperspektiv. Även remissförfarandet är en viktig del av lagstiftningsarbetet och involverar såväl offentliga aktörer som det civila samhället. Remissinstanserna har på så sätt ett ansvar att utifrån sina verksamhetsområden beakta barnets rättigheter i sina yttranden över olika lagförslag. Barnombudsmannen har en särskild roll i att uppmärksamma att lagar och andra författningar samt deras tillämpning stämmer överens med barnkonventionen och till regeringen föreslå de författningsändringar eller andra åtgärder som behövs.

Lagstiftningen ska främja och skydda barnets rättigheter på ett effektivt sätt. Barnkonventionens grundläggande principer bör iakttas i utformandet av all relevant lagstiftning, föreskrifter och allmänna råd, oavsett sakområde. Dessa grundläggande principer är förbudet mot diskriminering av barn, kravet på att vid alla beslut som rör barn ta särskild hänsyn till barnets bästa, barnets rätt till liv och utveckling samt barnets rätt att uttrycka sina åsikter i alla frågor som berör honom eller henne (artiklarna 2, 3, 6, 12). Centralt för lagstiftningsarbetet är dessutom statens skyldighet att respektera och främja föräldrarnas och andra vårdnadshavares rättigheter och skyldigheter (bl.a. artiklarna 3, 5, 9, 14, 18).

Myndigheter, kommuner och landsting ska tolka och tillämpa lagar och förordningar så att åtagandena enligt barnkonventionen och andra internationella överenskommelser som rör barnets rättigheter respekteras i praktiken, i beslut och åtgärder.

Barnets fysiska och psykiska integritet ska respekteras i alla sammanhang

Barnkonventionen och andra internationella instrument för mänskliga rättigheter tillerkänner barnet rätt till trygghet och skydd, mänsklig värdighet och fysisk integritet. I enlighet med barnkonventionen ska barnet skyddas mot alla former av fysiskt eller psykiskt våld, men även skyddas mot utnyttjande, vanvård eller försumlig behandling. Barnrättskommittén har lyft fram staternas skyldighet att säkerställa att barn skyddas mot alla former av våld (General Comments No. 8, 2006).

Våld mot barn kan förekomma i barnets relationer med närstående, med övriga vuxna och med andra barn. Det drabbar barn i alla åldrar, från spädbarn till ungdomar. Det kan ske i olika sammanhang såsom i hemmet, i skolan, på fritiden och genom olika sociala medier.

Våld mot barn ska förebyggas och bekämpas med alla till buds stående medel. Flera olika aktörer såsom skolan, hälso- och sjukvården, socialtjänsten och polisen har ett ansvar att ge barn det skydd de har rätt till. För att effektivt bekämpa alla former av våld krävs också samverkan mellan ansvariga aktörer med utgångspunkt i barnets bästa.

Det är viktigt att tidigt upptäcka och erbjuda stöd till både barnet och familjen. Det är också viktigt att barn som utsätts för våld i olika sammanhang kan få det stöd, den rehabilitering och det skydd som de behöver. Även förövarna behöver stödinsatser. Det gäller både när det handlar om barn som begår övergrepp mot eller utsätter andra barn för våld och vuxna förövare.

Barn ska ges förutsättningar att uttrycka sina åsikter i frågor som rör dem

Enligt barnkonventionens artikel 12 ska staten tillförsäkra det barn som är i stånd att bilda egna åsikter rätten att fritt uttrycka dessa i alla frågor som rör barnet, varvid barnets åsikter ska tillmätas betydelse i förhållande till ålder och mognad. Detta är

en av de grundläggande principerna i barnkonventionen och ska därför finnas med i tolkningen av de övriga artiklarna. Barnrättskommittén har också lyft fram vikten av att stärka barnets möjligheter att uttrycka sina åsikter (General Comments No. 12, 2009).

Artikel 12 anger också att barnet ska beredas möjlighet att höras i olika typer av domstolsärenden som rör barnet, direkt, genom företrädare eller genom lämpligt organ. Även i andra administrativa förfaranden ska barnet beredas möjlighet att höras. Det kan handla om sådana beslut som rör barnets utbildning, hälso- och sjukvård för barnet och åtgärder inom socialtjänsten som rör barnet. Av detta följer att all relevant lagstiftning ska vara utformad på ett sådant sätt att barnets rätt att uttrycka sina åsikter tillgodoses.

För att ge barnet förutsättningar att uttrycka sina åsikter krävs det att ansvariga aktörer har kunskap om hur denna rättighet ska förverkligas i den egna verksamheten. Det innebär att det måste finnas kunskap om och utarbetade arbetssätt för hur barnets åsikter på bästa sätt kan inhämtas, utifrån barnets ålder och mognad. Det är viktigt att miljön känns trygg för barnet och att metoder och arbetssätt är väl anpassade till barnets förutsättningar. Det innebär att barnets rätt att uttrycka sina åsikter och få möjlighet att höras inte begränsas till tal utan kan inhämtas genom olika uttrycksmedel (artikel 13). I alla beslut som rör barn bör det framgå hur barnets åsikter har inhämtats och beaktats.

Artikel 12 innehåller inga specifika åldersgränser. Begreppet mognad är inte heller definierat. Det innebär att man i varje enskilt ärende måste bedöma barnets förmåga att förstå det som han eller hon ska uttrycka sin åsikt om och anpassa situationen och informationen utifrån det.

Barnkonventionens artikel 12 kräver inte bara att barnet fritt ska få uttrycka sina åsikter och ha möjlighet att höras i domstolsförfaranden, direkt, genom företrädare eller genom lämpligt organ, och i andra administrativa förfaranden. Åsikterna ska dessutom tillmätas betydelse. Det innebär att man när barnets åsikter har inhämtats, ska göra en bedömning där barnets åsikter

tillmäts betydelse i förhållande till barnets ålder och mognad. Man bör i såväl inhämtandet av barnets åsikter som i bedömningen av hur de ska användas ta hänsyn till barnets situation, ett barn kan till exempel hamna i en svår lojalitetskonflikt.

Barn ska få kunskap om sina rättigheter och vad de innebär i praktiken

Enligt barnkonventionen åtar sig konventionsstaterna att genom lämpliga och aktiva åtgärder göra konventionens bestämmelser och principer allmänt kända bland såväl barn som vuxna (artikel 42). Barnrättskommittén har framhållit vikten av att barn får kunskap om sina rättigheter (General Comments No. 1, 2001). Barnet har också enligt barnkonventionen rätt till tillgång till information, särskilt sådan som rör barnets välfärd och fysiska och psykiska hälsa (artikel 17).

För att barnets rättigheter ska kunna tillgodoses behöver barn ha kunskap om sina rättigheter och vad de innebär i praktiken. Det förutsätter bl.a. att information om barnets rättigheter ska finnas och vara anpassad till barns olika behov och förutsättningar. Lärare och personal inom förskolan, skolan och skolbarnsomsorgen spelar en särskilt viktig roll i att ge barnet kunskap om sina rättigheter.

Barnets rättigheter ska tillgodoses, som medborgare, patient, konsument eller elev. Det ställer krav på att myndigheter, lands- ting och kommuner inom sina verksamhetsområden förmedlar och tillhandahåller anpassad information till barn om deras rättigheter och hur rättigheterna kan tillgodoses. Det gäller såväl i enskilda ärenden som i frågor där barn som kollektiv är berörda.

Föräldrar ska få kunskap om barnets rättigheter och erbjudas stöd i sitt föräldraskap

I föräldrarnas ansvar ingår att ge barnet ledning och råd då barnet utövar de rättigheter som erkänns i konventionen. Staten

ska enligt konventionen ge lämpligt bistånd till föräldrar och vårdnadshavare då de fullgör sitt ansvar för barnets uppfostran och utveckling (artiklarna 5, 18). Alla offentliga aktörer har ett ansvar och en skyldighet att gripa in när föräldrarna inte klarar av sin föräldraroll och när barnets rättigheter inte tillgodoses inom familjen (artikel 19).

Föräldrarna är de som står närmast barnet och som ska se till barnets behov och bevaka sitt barns rättigheter, i förhållande till exempelvis förskolan, skolan, hälso- och sjukvården och socialtjänsten. Det är därför viktigt att föräldrar får kunskap om de rättigheter barn har och vad dessa rättigheter innebär genom de verksamheter på framförallt kommunal nivå som kommer i kontakt med föräldrar. Även Barnrättskommittén har uppmärksammat detta (General Comments No. 7, 2005).

Det är särskilt viktigt att nå blivande och nyblivna föräldrar. Mödra- och barnhälsovården har ett särskilt ansvar för att förmedla kunskap om barns behov och utveckling i relation till de rättigheter barn har. Socialtjänsten har också ett ansvar genom det stöd som ges till barn och föräldrar i utsatta situationer.

Beslutsfattare och relevanta yrkesgrupper ska ha kunskap om barnets rättigheter och omsätta denna kunskap i berörda verksamheter

En central princip i barnkonventionen är att barnets bästa särskilt ska uppmärksammas vid alla åtgärder som rör barn (artikel 3). Det innebär att hänsyn ska tas till alla samlade rättigheter som barnet har enligt konventionen och till de behov och intressen som det enskilda barnet har. Inför ett beslut eller en åtgärd ska därför ansvarig beslutsfattare överväga om beslutet eller åtgärden berör barnet eller barnen och i så fall på vilket sätt, dvs. ha ett barnperspektiv. Om åtgärden eller beslutet bedöms få konsekvenser för barnet eller barnen ska hänsyn tas till de mänskliga rättigheter som barn har enligt bl.a. barnkonvent-

ionen. Att på så sätt säkerställa barnets rättigheter i åtgärder eller vid beslut som rör barn innebär att ha ett barnrättsperspektiv.

Kunskapen om barnets rättigheter och vad dessa rättigheter innebär i praktiken är därför en grundförutsättning för att i det dagliga arbetet leva upp till åtagandena enligt konventionen. Således behöver de beslutsfattare och de yrkesgrupper vars arbete rör barn ha en gedigen kunskap om vilka rättigheter barn har, om hur rättigheterna kommer till uttryck i svensk lagstiftning och om hur dessa på bästa sätt kan omsättas i deras respektive verksamheter. Barnrättskommittén har påpekat vikten av utbildning om barnets rättigheter till berörda yrkesgrupper (General Comments No. 5, 2003).

Det är viktigt att det i yrkesutbildningar för dem som ska arbeta med eller för barn ingår utbildning om barns utveckling, behov, förutsättningar och rättigheter.

Arbetsgivare på statlig och kommunal nivå ansvarar för att berörda yrkesgrupper erbjuds en fortlöpande och lämplig kompetensutveckling. Dessa yrkesgrupper har också ett ansvar att utveckla och behålla kunskapen om barnets rättigheter och dess omsättning i praktiken. Arbetsmetoder som på ett systematiskt och långsiktigt sätt kan stärka barnets rättigheter i beslut och åtgärder som rör barn är en viktig del i detta.

Det är angeläget att de erfarenheter och kunskaper som finns av att arbeta med barnets rättigheter och barnkonventionens tillämpning i olika verksamheter sprids och att det sker en dialog och samverkan i dessa frågor mellan aktörer på statlig och kommunal nivå. Dialog mellan berörda aktörer kan också bidra till att minska de existerande skillnaderna mellan kommuner och mellan landsting i genomförandet av konventionen.

De offentliga aktörerna bör dessutom verka för ett erfarenhetsutbyte och en dialog med relevanta frivilligorganisationer och med barn och unga.

Kunskaps- och erfarenhetsutbyte om barnets rättigheter innefattar också en internationell dimension. Barnets mänskliga rättigheter är i fokus inom många internationella organ och utvecklas ständigt. Sveriges aktiva medverkan är en viktig del i

att åstadkomma en förbättrad praktisk tillämpning av de rättigheter barn har.

Aktörer inom olika verksamheter som rör barn ska stärka barnets rättigheter genom samverkan

Barnkonventionen förmedlar en helhetssyn på barnet. De olika artiklarna hänger samman och förutsätter varandra. Ansvaret för verksamheter som rör barn delas mellan stat och kommun och mellan centrala, regionala och lokala myndigheter.

Därför är det viktigt med samverkan för att möjliggöra en helhetssyn på barnet (General Comments No. 5, 2003 och General Comments No. 7, 2005). Detta ska ske med utgångspunkt i barnets rättigheter, behov och intressen. Det kan till exempel handla om samverkan kring utsatta barn eller barn med särskilda behov.

Kommuner och landsting har ansvaret för de flesta av verksamheterna som rör barns levnadsvillkor och säkerställandet av deras rättigheter. Därför är det mycket angeläget att samverka på kommunal nivå och att utbyta erfarenheter inom den egna verksamheten men även med andra berörda aktörer med utgångspunkt i barnets rättigheter.

De statliga myndigheter som arbetar med frågor och verksamheter som rör barn har i sin tur ett ansvar att skapa förutsättningar för samverkan och samordning med utgångspunkt i barnets rättigheter inom den egna myndigheten, i förhållande till andra myndigheter och i relation till den samverkan och styrning som sker gentemot kommuner och landsting.

Aktuell kunskap om barns levnadsvillkor ska ligga till grund för beslut och prioriteringar som rör barn

För att kunna vidta lämpliga åtgärder och göra prioriteringar som rör barn är det nödvändigt att ha god kunskap om barns levnadsvillkor på lokal, regional och nationell nivå. Barnrättskommittén

rekommenderar staterna att göra kontinuerliga kartläggningar och datainsamlingar (General Comments No. 5, 2003).

Barns behov och förutsättningar är föränderliga över tid varför det är viktigt att ha aktuell kunskap om barns levnadsvillkor. Denna inhämtas genom såväl kvalitativa och kvantitativa kartläggningar som studier och forskning. Det kan exempelvis röra sig om kunskap om ekonomin för olika barnfamiljer, situationen för utsatta barn, barns fysiska och psykiska hälsa, barns tillgång till kultur och möjlighet till eget skapande och barns skolresultat. Barns egna åsikter är en viktig kunskapskälla då utredningar, kartläggningar och andra studier genomförs som rör barn. Därigenom blir barn också delaktiga i de prioriteringar som görs.

För att säkerställa att barn inte diskrimineras enligt artikel 2 i barnkonventionen är det viktigt att den kunskap om barns levnadsvillkor som samlas in möjliggör jämförelser utifrån olika bakgrundsfaktorer, men även jämförelser mellan lokal, regional, nationell och internationell nivå.

Det finns också ett behov av att ge en helhetsbild av och följa hur insatser på olika områden tillsammans påverkar utvecklingen av barns levnadsvillkor. Samverkan för och samordning av insamling av data är centralt för att utbyta erfarenheter och möjliggöra jämförelser. Det är också en grund för åtgärder och utformning av verksamheter som vänder sig till barn.

Beslut och åtgärder som rör barn ska följas upp och utvärderas utifrån ett barnrättsperspektiv

Barnets bästa ska komma i främsta rummet vid alla åtgärder som rör barn (artikel 3) och alla rättigheterna i konventionen ska respekteras på alla nivåer i samhället. Detta kräver kontinuerliga analyser av konsekvenserna av beslut, så kallade barnkonsekvensanalyser, och utvärderingar av vilka faktiska konsekvenser beslut och åtgärder har fått för barn. Det gäller både beslut och åtgärder som rör det enskilda barnet och generella beslut och åtgärder som rör barn. Genom uppföljningar och utvärderingar

kan man dessutom identifiera behovet av nya lagbestämmelser och andra insatser för att stärka barnets rättigheter.

Uppföljningar och utvärderingar av beslut och åtgärder som rör barn ska alltid göras utifrån ett barnrättsperspektiv, dvs. grundas på normerna och principerna etablerade av bl.a. barnkonventionen. Det förutsätter en tydlig och aktiv styrning på alla nivåer. Beslutsfattare och tjänstemän vars arbete rör barn behöver systematiskt skaffa sig kunskap om hur barnets rättigheter tillgodoses inom deras respektive områden. Detta gäller särskilt i beslut och åtgärder på kommunal nivå som rör det enskilda barnet.

Myndigheter som utövar tillsyn inom områden som berör barn bidrar till en systematisk uppföljning av barnets rättigheter och intressen. Dessa aktörer är centrala för att barnets rättigheter ska kunna tillgodoses. De kan utifrån sina granskningar visa på brister inom de berörda verksamheterna som behöver åtgärdas för att förbättra barns levnadsvillkor och tillämpningen av barnets rättigheter. Det ingår också i Barnombudsmannens uppdrag att systematiskt följa upp och utvärdera tillämpningen av barnkonventionen i verksamheter som rör barn.

Det är viktigt att barn själva får uttrycka sina åsikter i samband med uppföljningar och utvärderingar av beslut och åtgärder som rör dem, t.ex. när det gäller det stöd eller den vård de får.

2 Förteckning över konventionens artiklar

Del I

- Art 1 Definition av barn
- Art 2 Icke-diskriminering
- Art 3 Barnets bästa
- Art 4 Genomförande av rättigheterna
- Art 5 Föräldrarnas ledning
- Art 6 Rätt till liv och överlevnad
- Art 7 Rätt till namn och nationalitet
- Art 8 Rätt att behålla identitet
- Art 9 Åtskiljande från föräldrar
- Art 10 Familjeåterföreningar
- Art 11 Olovligt bortförande
- Art 12 Åsiktsfrihet och rätten till att bli hörd
- Art 13 Yttrande och informationsfrihet
- Art 14 Tanke- samvets- och religionsfrihet
- Art 15 Förenings- och församlingsfrihet
- Art 16 Rätt till privat- och familjeliv
- Art 17 Massmediers roll
- Art 18 Uppfostran och utveckling
- Art 19 Skydd mot övergrepp
- Art 20 Alternativ omvårdnad
- Art 21 Adoption
- Art 22 Flyktingbarn
- Art 23 Handikappade barn
- Art 24 Hälsa- och sjukvård
- Art 25 Översyn avseende omhändertagna barn

Art 26 Social trygghet
Art 27 Levnadsstandard
Art 28 Utbildning, rätt till
Art 29 Utbildning, syfte
Art 30 Minoritets- och urbefolkningsbarn
Art 31 Vila och fritid
Art 32 Skydd mot ekonomiskt utnyttjande
Art 33 Skydd mot narkotika
Art 34 Skydd mot sexuellt utnyttjande
Art 35 Förhindrande av handel med barn
Art 36 Skydd mot annat utnyttjande
Art 37 Skydd mot tortyr och dödsstraff
Art 38 Skydd mot väpnade konflikter
Art 39 Rehabilitering
Art 40 Straffprocess och kriminalvård
Art 41 Förhållande till mer långtgående bestämmelser

Del II

Art 42 Informationsskyldighet om konventionen
Art 43 Kommittén för barnets rättigheter
Art 44 Implementeringsrapporter
Art 45 Kommitténs arbetsmetoder

Del III

Art 46 Undertecknande
Art 47 Ratificering
Art 48 Anslutning
Art 49 Ikraftträdande
Art 50 Ändringar
Art 51 Reservationer
Art 52 Uppsägning
Art 53 Depositarie
Art 54 Originaltexter
1) Fakultativt protokoll till konventionen om barnets rättigheter vid indragning av barn i väpnade konflikter
2) Fakultativt protokoll till konventionen om barnets rättigheter om handel med barn, barn prostitution och barnpornografi

3 Konventionen om barnets rättigheter

Antagen av FN:s generalförsamling den 20 november 1989. Regeringen beslutade den 21 juni 1990 att ratificera konventionen(prop. 1989/90:107). Ratifikationsinstrumentet deponerades hos FN:s generalsekreterare den 29 juni 1990. Konventionen trädde i kraft den 2 september 1990 (SÖ 1990:2).

Inledning

Konventionsstaterna,

som anser att, i enlighet med de principer som proklamerats i Förenta nationernas stadga, erkännandet av den inneboende värdigheten hos alla medlemmar av människosläktet och av deras lika oförytterliga rättigheter utgör grundvalen för frihet, rättvisa och fred i världen,

som beaktar att Förenta nationernas folk i stadgan på nytt bekräftat sin tro på de grundläggande mänskliga rättigheterna och beslutat främja sociala framsteg och bättre levnadsvillkor under större frihet,

som erkänner att Förenta nationerna i den allmänna förklaringen om de mänskliga rättigheterna och i de internationella konventionerna om mänskliga rättigheter proklamerat och kommit

överens om att envar är berättigad till alla de fri- och rättigheter som däri anges, utan åtskillnad av något slag, såsom ras, hudfärg, kön, språk, religion, politisk eller annan uppfattning, nationellt eller socialt ursprung, egendom, börd eller ställning i övrigt,

som erinrar om att Förenta nationerna i den allmänna förklaringen om de mänskliga rättigheterna proklamerat att barn har rätt till särskild omvårdnad och hjälp,

som är övertygade om att familjen, såsom den grundläggande enheten i samhället och den naturliga miljön för alla dess medlemmars och särskilt för barnens utveckling och välfärd, bör ges nödvändigt skydd och bistånd så att den till fullo kan ta på sig sitt ansvar i samhället,

som erkänner att barnet, för att kunna uppnå en fullständig och harmonisk utveckling av sin personlighet, bör växa upp i en familjemiljö, i en omgivning av lycka, kärlek och förståelse,

som anser att barnet till fullo bör förberedas för ett självständigt liv i samhället och uppfostras enligt de ideal som proklamerats i Förenta nationernas stadga, och särskilt i en anda av fred, värdighet, tolerans, frihet, jämlikhet och solidaritet,

som beaktar att behovet att ge barnet särskild omvårdnad fastslagits i 1924 års Genève-deklaration om barnets rättigheter och i deklarationen om barnets rättigheter, vilken antogs av generalförsamlingen den 20 november 1959, och erkänts i den allmänna förklaringen om de mänskliga rättigheterna den internationella konventionen om medborgerliga och politiska rättigheter (särskilt artiklarna 23 och 24), den internationella konventionen om ekonomiska, sociala och kulturella rättigheter (särskilt artikel 10) samt i stadgar och tillämpliga instrument för fackorgan och internationella organisationer som ägnar sig åt barnens välfärd,

som beaktar att, såsom anges i deklarationen om barnets rättigheter, "barnet på grund av sin fysiska och psykiska omognad behöver särskilt skydd och särskild omvårdnad innefattande lämpligt rättsligt skydd, såväl före som efter födseln",

som erinrar om bestämmelserna i deklarationen om sociala och rättsliga principer rörande skydd av och omsorg om barn, särskilt med hänsyn till nationell och internationell placering i fosterhem och adoption; Förenta nationernas minimistandardregler för rättsskipning rörande ungdomsbrottslighet (Pekingreglerna) samt deklarationen om skydd av kvinnor och barn i nödsituationer och vid väpnad konflikt,

som erkänner att det i alla länder i världen finns barn som lever under exceptionellt svåra förhållanden och att sådana barn kräver särskild uppmärksamhet,

som tar vederbörlig hänsyn till vikten av varje folks traditioner och kulturella värden när det gäller barnets skydd och harmoniska utveckling,

som erkänner betydelsen av internationellt samarbete för att förbättra barns levnadsvillkor i varje land, särskilt i utvecklingsländerna,

har kommit överens om följande:

Del I

Artikel 1

I denna konvention avses med barn varje människa under 18 år, om inte barnet blir myndigt tidigare enligt den lag som gäller barnet.

Artikel 2

1. Konventionsstaterna skall respektera och tillförsäkra varje barn inom deras jurisdiktion de rättigheter som anges i denna konvention utan åtskillnad av något slag, oavsett barnets eller dess föräldrars eller vårdnadshavares ras, hudfärg, kön, språk, religion, politiska

eller annan åskådning, nationella, etniska eller sociala ursprung, egendom, handikapp, börd eller ställning i övrigt.

2. Konventionsstaterna skall vidta alla lämpliga åtgärder för att säkerställa att barnet skyddas mot alla former av diskriminering eller bestraffning på grund av föräldrars, vårdnadshavares eller familjemedlemmars ställning, verksamhet, uttryckta åsikter eller tro.

Artikel 3

1. Vid alla åtgärder som rör barn, vare sig de vidtas av offentliga eller privata sociala välfärdsinstitutioner, domstolar, administrativa myndigheter eller lagstiftande organ, skall barnets bästa komma i främsta rummet.

2. Konventionsstaterna åtar sig att tillförsäkra barnet sådant skydd och sådan omvårdnad som behövs för dess välfärd, med hänsyn tagen till de rättigheter och skyldigheter som tillkommer dess föräldrar, vårdnadshavare eller andra personer som har lagligt ansvar för barnet, och skall för detta ändamål vidta alla lämpliga lagstiftnings- och administrativa åtgärder.

3. Konventionsstaterna skall säkerställa att institutioner, tjänster och inrättningar som ansvarar för vård eller skydd av barn uppfyller av behöriga myndigheter fastställda normer, särskilt vad gäller säkerhet, hälsa, personalens antal, och lämplighet samt behörig tillsyn.

Artikel 4

Konventionsstaterna skall vidta alla lämpliga lagstiftnings-, administrativa och andra åtgärder för att genomföra de rättigheter som erkänns i denna konvention. I fråga om ekonomiska, sociala och kulturella rättigheter skall konventionsstaterna vidta sådana åtgärder med utnyttjande till det yttersta av sina till-

gängliga resurser och, där så behövs, inom ramen för internationellt samarbete.

Artikel 5

Konventionsstaterna skall respektera det ansvar och de rättigheter och skyldigheter som tillkommer föräldrar eller där så är tillämpligt, medlemmar av den utvidgande familjen eller gemenskapen enligt lokal sedvänja, vårdnadshavare eller andra personer som har lagligt ansvar för barnet, att på ett sätt som står i överensstämmelse med den fortlöpande utvecklingen av barnets förmåga ge lämplig ledning och råd då barnet utövar de rättigheter som erkänns i denna konvention.

Artikel 6

1. Konventionsstaterna erkänner att varje barn har en inneboende rätt till livet.
2. Konventionsstaterna skall till det yttersta av sin förmåga säkerställa barnets överlevnad och utveckling.

Artikel 7

1. Barnet skall registreras omedelbart efter födelsen och skall ha rätt från födelsen till ett namn, rätt att förvärva ett medborgarskap och så långt det är möjligt, rätt att få vetskap om sina föräldrar och bli omvårdad av dem.
2. Konventionsstaterna skall säkerställa genomförandet av dessa rättigheter i enlighet med sin nationella lagstiftning och sina åtaganden enligt tillämpliga internationella instrument på detta område, särskilt i de fall då barnet annars skulle vara statslöst.

Artikel 8

1. Konventionsstaterna åtar sig att respektera barnets rätt att behålla sin identitet, innefattande medborgarskap, namn och släktförhållanden såsom dessa erkänns i lag, utan olagligt ingripande.
2. Om ett barn olagligt berövas en del eller hela sin identitet, skall konventionsstaterna ge lämpligt bistånd och skydd i syfte att snabbt återupprätta barnets identitet.

Artikel 9

1. Konventionsstaterna skall säkerställa att ett barn inte skiljs från sina föräldrar mot deras vilja utom i de fall då behöriga myndigheter, som är underställda rättslig överprövning, i enlighet med tillämplig lag och tillämpliga förfaranden, finner att ett sådant åtskiljande är nödvändigt för barnets bästa. Ett sådant beslut kan vara nödvändigt i ett särskilt fall, t.ex. vid övergrepp mot eller vanvård av barnet från föräldrarnas sida eller då föräldrarna lever åtskilda och ett beslut måste fattas angående barnets vistelseort.
2. Vid förfaranden enligt punkt 1 i denna artikel skall alla berörda parter beredas möjlighet att delta i förfarandet och att lägga fram sina synpunkter.
3. Konventionsstaterna skall respektera rätten för det barn som är skilt från den ena av eller båda föräldrarna att regelbundet upprätthålla ett personligt förhållande till och direkt kontakt med båda föräldrarna, utom då detta strider mot barnets bästa.
4. Då ett sådant åtskiljande är följden av åtgärder som en konventionsstat tagit initiativet till, t.ex. frihetsberövande, fängslande, utvisning, förvisning eller dödsfall (innefattande dödsfall oavsett orsak medan personen är frihetberövad) gentemot den ena av eller båda föräldrarna eller barnet, skall den

konventionsstaten på begäran ge föräldrarna, barnet eller om så är lämpligt, någon annan medlem av familjen de väsentliga upplysningarna om den/de frånvarande familjemedlemmarnas vistelseort, såvida inte lämnandet av upplysningarna skulle vara till skada för barnet. Konventionsstaterna skall vidare säkerställa att framställandet av en sådan begäran inte i sig medför negativa följder för den/de personer som berörs.

Artikel 10

1. I enlighet med konventionsstaternas förpliktelse under artikel 9, punkt 1, skall ansökningar från ett barn eller dess föräldrar om att resa in i eller lämna en konventionsstat för familjeåterförening behandlas på ett positivt, humant och snabbt sätt av konventionsstaterna. Konventionsstaterna skall vidare säkerställa att framställandet av en sådan begäran inte medför negativa följder för de sökande och medlemmar av deras familj.

2. Ett barn vars föräldrar är bosatta i olika stater skall ha rätt, utom i undantagsfall, att regelbundet upprätthålla ett personligt förhållande till och direkt kontakt med båda föräldrarna. Konventionsstaterna skall för detta ändamål och i enlighet med sin förpliktelse under artikel 9, punkt 1, respektera barnets och dess föräldrars rätt att lämna vilket land som helst, innefattande sitt eget, och att resa in i sitt eget land. Rätten att lämna ett land skall vara underkastad endast sådana inskränkningar som är föreskrivna i lag och som är nödvändiga för att skydda den nationella säkerheten, den allmänna ordningen (ordre public), folkhälsan eller den allmänna sedligheten eller andra personers fri- och rättigheter samt är förenliga med övriga i denna konvention erkända rättigheter.

Artikel 11

1. Konventionsstaterna skall vidta åtgärder för att bekämpa olovligt bortförande och kvarhållande av barn i utlandet.
2. För detta ändamål skall konventionsstaterna främja ingåendet av bilaterala eller multilaterala överenskommelser eller anslutning till befintliga överenskommelser.

Artikel 12

1. Konventionsstaterna skall tillförsäkra det barn som är i stånd att bilda egna åsikter rätten att fritt uttrycka dessa i alla frågor som rör barnet, varvid barnets åsikter skall tillmätas betydelse i förhållande till barnets ålder och mognad.
2. För detta ändamål skall barnet särskilt beredas möjlighet att höras, antingen direkt eller genom företrädare eller ett lämpligt organ och på ett sätt som är förenligt med den nationella lagstiftningens procedurregler, i alla domstols- och administrativa förfaranden som rör barnet.

Artikel 13

1. Barnet skall ha rätt till yttrandefrihet. Denna rätt innefattar frihet att oberoende av territoriella gränser söka, motta och sprida information och tankar av alla slag, i tal, skrift eller tryck, i konstnärlig form eller genom annat uttrycksmedel som barnet väljer.
2. Utövandet av denna rätt får underkastas vissa inskränkningar men endast sådana som är föreskrivna i lag och som är nödvändiga
 - (a) för att respektera andra personers rättigheter eller anseende; eller

(b) för att skydda den nationella säkerheten, den allmänna ordningen (ordre public) eller folkhälsan eller den allmänna sedligheten.

Artikel 14

1. Konventionsstaterna skall respektera barnets rätt till tankefrihet, samvetsfrihet och religionsfrihet.
2. Konventionsstaterna skall respektera föräldrarnas och i förekommande fall, vårdnadshavares rättigheter och skyldigheter att på ett sätt som är förenligt med barnets fortlöpande utveckling ge barnet ledning då det utövar sin rätt.
3. Friheten att utöva sin religion eller tro får underkastas endast sådana inskränkningar som är föreskrivna i lag och som är nödvändiga för att skydda den allmänna sedligheten eller andra personers grundläggande fri- och rättigheter.

Artikel 15

1. Konventionsstaterna erkänner barnets rätt till föreningsfrihet och till fredliga sammankomster.
2. Utövandet av dessa rättigheter får inte underkastas andra inskränkningar än sådana som är föreskrivna i lag och som är nödvändiga i ett demokratiskt samhälle med hänsyn till den nationella säkerheten eller den allmänna säkerheten, den allmänna ordningen (ordre public) för skyddandet av folkhälsan eller den allmänna sedligheten eller andra personers fri- och rättigheter.

Artikel 16

1. Inget barn får utsättas för godtyckliga eller olagliga ingripanden i sitt privat- och familjeliv, sitt hem eller sin korrespondens och inte heller för olagliga angrepp på sin heder och sitt anseende.
2. Barnet har rätt till lagens skydd mot sådana ingripanden eller angrepp.

Artikel 17

Konventionsstaterna erkänner den viktiga uppgift som massmedier utför och skall säkerställa att barnet har tillgång till information och material från olika nationella och internationella källor, särskilt sådant som syftar till att främja dess sociala, andliga och moraliska välfärd och fysiska och psykiska hälsa.

Konventionsstaterna skall för detta ändamål,

- (a) uppmuntra massmedier att sprida information och material av socialt och kulturellt värde för barnet och i enlighet med andan i artikel 29;
- (b) uppmuntra internationellt samarbete vad gäller produktion, utbyte och spridning av sådan information och sådant material från olika kulturer och nationella och internationella källor;
- (c) uppmuntra produktion och spridning av barnböcker;
- (d) uppmuntra massmedier att ta särskild hänsyn till de språkliga behoven hos ett barn som tillhör en minoritetsgrupp eller en urbefolkning;
- (e) uppmuntra utvecklingen av lämpliga riktlinjer för att skydda barnet mot information och material som är till skada för barnets välfärd, med beaktande av bestämmelserna i artiklarna 13 och 18.

Artikel 18

1. Konventionsstaterna skall göra sitt bästa för att säkerställa erkännandet av principen att båda föräldrarna har gemensamt ansvar för barnets uppfostran och utveckling. Föräldrar eller, i förekommande fall, vårdnadshavare har huvudansvaret för barnets uppfostran och utveckling. Barnets bästa skall för dem komma i främsta rummet.

2. För att garantera och främja de rättigheter som anges i denna konvention skall konventionsstaterna ge lämpligt bistånd till föräldrar och vårdnadshavare då de fullgör sitt ansvar för barnets uppfostran och skall säkerställa utvecklingen av institutioner, inrättningar och tjänster för vård av barn.

3. Konventionsstaterna skall vidta alla lämpliga åtgärder för att säkerställa att barn till förvärvsarbetande föräldrar har rätt att åtnjuta den barnomsorg som de är berättigade till.

Artikel 19

1. Konventionsstaterna skall vidta alla lämpliga lagstiftnings, administrativa och sociala åtgärder samt åtgärder i utbildnings-syfte för att skydda barnet mot alla former av fysiskt eller psykiskt våld, skada eller övergrepp, vanvård eller försumlig behandling, misshandel eller utnyttjande, innefattande sexuella övergrepp, medan barnet är i föräldrarnas eller den ena förälderns, vårdnadshavares eller annan persons vård.

2. Sådana skyddsåtgärder bör, på det sätt som kan vara lämpligt, innefatta effektiva förfaranden för såväl upprättandet av sociala program som syftar till att ge barnet och dem som har hand om barnet nödvändigt stöd, som för andra former av förebyggande och för identifiering, rapportering, remittering, undersökning, behandling och uppföljning av fall av ovan beskrivna sätt att behandla barn illa samt, om så är lämpligt, förfaranden för rättsligt ingripande.

Artikel 20

1. Ett barn som tillfälligt eller varaktigt berövats sin familjemiljö eller som för sitt eget bästa inte kan tillåtas stanna kvar i denna miljö skall ha rätt till särskilt skydd och bistånd från statens sida.
2. Konventionsstaterna skall i enlighet med sin nationella lagstiftning säkerställa alternativ omvårdnad för ett sådant barn.
3. Sådan omvårdnad kan bl. a. innefatta placering i fosterhem, kafalah i islamsk rätt, adoption eller om nödvändigt, placering i lämpliga institutioner för omvårdnad om barn. Då lösningar övervägs skall vederbörlig hänsyn tas till önskvärdheten av kontinuitet i ett barns uppfostran och till barnets etniska, religiösa, kulturella och språkliga bakgrund.

Artikel 21

Konventionsstater som erkänner och/eller tillåter adoption skall säkerställa att barnets bästa främst beaktas och skall,

- (a) säkerställa att adoption av ett barn godkänns endast av behöriga myndigheter, som i enlighet med tillämplig lag och tillämpliga förfaranden och på grundval av all relevant och tillförlitlig information beslutar att adoptionen kan tillåtas med hänsyn till barnets ställning i förhållande till föräldrar, släktingar och vårdnadshavare och att, om så krävs, de personer som berörs har givit sitt fulla samtycke till adoptionen på grund av sådan rådgivning som kan behövas;
- (b) erkänna att internationell adoption kan övervägas som en alternativ form av omvårdnad om barnet, om barnet inte kan placeras i en fosterfamilj eller adoptivfamilj eller inte kan tas om hand på lämpligt sätt i sitt hemland;
- (c) säkerställa att det barn som berörs av internationell adoption åtnjuter garantier och normer som motsvarar dem som gäller vid nationell adoption;

(d) vidta alla lämpliga åtgärder för att vid internationell adoption säkerställa att placeringen inte leder till otillbörlig ekonomisk vinst för de personer som medverkar i denna;

(e) främja, där så är lämpligt, målen i denna artikel genom att ingå bilaterala eller multilaterala arrangemang eller överenskommelser och inom denna ram sträva efter att säkerställa att placeringen av barnet i ett annat land sker genom behöriga myndigheter eller organ.

Artikel 22

1. Konventionsstaterna skall vidta lämpliga åtgärder för att säkerställa att ett barn som söker flyktingstatus eller anses som flykting i enlighet med tillämplig internationell eller nationell rätt och tillämpliga förfaranden och oberoende av om det kommer ensamt eller är åtföljt av sina föräldrar eller någon annan person, erhåller lämpligt skydd och humanitärt bistånd vid åtnjutandet av de tillämpliga rättigheter som anges i denna konvention och i andra internationella instrument rörande mänskliga rättigheter eller humanitär rätt, som nämnda stater tillträtt.

2. För detta ändamål skall konventionsstaterna, på sätt de finner lämpligt, samarbeta i varje ansträngning som görs av Förenta nationerna och andra behöriga mellanstatliga organisationer eller ickestatliga organisationer, som samarbetar med Förenta nationerna, för att skydda och bistå ett sådant barn och för att spåra föräldrarna eller andra familjemedlemmar till ett flyktingbarn i syfte att erhålla den information som är nödvändig för att barnet skall kunna återförenas med sin familj. I så fall då föräldrar eller andra familjemedlemmar inte kan påträffas, skall barnet ges samma skydd som varje annat barn som varaktigt eller tillfälligt berövats sin familjemiljö av något skäl, i enlighet med denna konvention.

Artikel 23

1. Konventionsstaterna erkänner att ett barn med fysiskt eller psykiskt handikapp bör åtnjuta ett fullvärdigt och anständigt liv under förhållanden som säkerställer värdighet, främjar självförtroende och möjliggör barnets aktiva deltagande i samhället.

2. Konventionsstaterna erkänner det handikappade barnets rätt till särskild omvårdnad och skall, inom ramen för tillgängliga resurser, uppmuntra och säkerställa att det berättigade barnet och de som ansvarar för dess omvårdnad får ansökt bistånd som är lämpligt med hänsyn till barnets tillstånd och föräldrarnas förhållanden eller förhållandena hos andra som tar hand om barnet.

3. Med hänsyn till att ett handikappat barn har särskilda behov skall det bistånd som lämnas enligt punkt 2 i denna artikel vara kostnadsfritt, då så är möjligt, med beaktande av föräldrarnas ekonomiska tillgångar eller ekonomiska tillgångarna hos andra som tar hand om barnet och skall syfta till att säkerställa att det handikappade barnet har effektiv tillgång till och erhåller undervisning och utbildning, hälso- och sjukvård, habilitering, förberedelser för arbetslivet och möjligheter till rekreation på ett sätt som bidrar till barnets största möjliga integrering i samhället och individuella utveckling, innefattande dess kulturella och andliga utveckling.

4. Konventionsstaterna skall i en anda av internationellt samarbete främja utbyte av lämplig information på området för förebyggande hälsovård och medicinsk, psykologisk och funktionell behandling av handikappade barn, innefattande spridning av och tillgång till information om habiliteringsmetoder, skol- och yrkesutbildning, i syfte att göra det möjligt för konventionsstater att förbättra sina möjligheter och kunskaper och vidga sin erfarenhet på dessa områden. Särskild hänsyn skall härvid tas till utvecklingsländernas behov.

Artikel 24

1. Konventionsstaterna erkänner barnets rätt att åtnjuta bästa uppnåeliga hälsa och rätt till sjukvård och rehabilitering. Konventionsstaterna skall sträva efter att säkerställa att inget barn är berövat sin rätt att ha tillgång till sådan hälso- och sjukvård.

2. Konventionsstaterna skall sträva efter att till fullo förverkliga denna rätt och skall särskilt vidta lämpliga åtgärder för att,

(a) minska spädbarns- och barnadödligheten;

(b) säkerställa att alla barn tillhandahålls nödvändig sjukvård och hälsovård med tonvikt på utveckling av primärhälsovården;

(c) bekämpa sjukdom och undernäring, däri inbegripet åtgärder inom ramen för primärhälsovården, genom bl. a. utnyttjande av lätt tillgänglig teknik och genom att tillhandahålla näringsrika livsmedel i tillräcklig omfattning och rent dricksvatten, med beaktande av de faror och risker som miljöförstöring innebär;

(d) säkerställa tillfredsställande hälsovård för mödrar före och efter förlossningen;

(e) säkerställa att alla grupper i samhället, särskilt föräldrar och barn, får information om och har tillgång till undervisning om barnhälsovård och näringslära, fördelarna med amning, hygien och ren miljö och förebyggande av olycksfall samt får stöd vid användning av sådana grundläggande kunskaper:

(f) utveckla förebyggande hälsovård, föräldrarådgivning samt undervisning om och hjälp i familjeplaneringsfrågor.

3. Konventionsstaterna skall vidta alla effektiva och lämpliga åtgärder i syfte att avskaffa traditionella sedvänjor som är skadliga för barns hälsa.

4. Konventionsstaterna åtar sig att främja och uppmuntra internationellt samarbete i syfte att gradvis uppnå det fulla förverkligandet av den rätt som erkänns i denna artikel. Särskild hänsyn skall härvid tas till utvecklingsländernas behov.

Artikel 25

Konventionsstaterna erkänner rätten för ett barn som har omhändertagits av behöriga myndigheter för omvårdnad, skydd eller behandling av sin fysiska eller psykiska hälsa till regelbunden översyn av den behandling som barnet får och alla andra omständigheter rörande barnets omhändertagande.

Artikel 26

1. Konventionsstaterna skall erkänna rätten för varje barn att åtnjuta social trygghet, innefattande socialförsäkring och skall vidta nödvändiga åtgärder för att till fullo förverkliga denna rätt i enlighet med sin nationella lagstiftning.
2. Förmånerna skall, där så är lämpligt, beviljas med hänsyn till de resurser som barnet och de personer som ansvarar för dess underhåll har och deras omständigheter i övrigt samt med hänsyn till varje annat förhållande som är av betydelse i samband med en ansökan om en sådan förmån från barnet eller för dess räkning.

Artikel 27

1. Konventionsstaterna erkänner rätten för varje barn till den levnadsstandard som krävs för barnets fysiska, psykiska, andliga, moraliska och sociala utveckling.
2. Föräldrar eller andra som är ansvariga för barnet har, inom ramen för sin förmåga och sina ekonomiska resurser, huvudansvaret för att säkerställa de levnadsvillkor som är nödvändiga för barnets utveckling.
3. Konventionsstaterna skall i enlighet med nationella förhållanden och inom ramen för sina resurser vidta lämpliga åtgärder för att bistå föräldrar och andra som är ansvariga för

barnet att genomföra denna rätt och skall vid behov tillhandahålla materiellt bistånd och utarbeta stödprogram, särskilt i fråga om mat, kläder och bostäder.

4. Konventionsstaterna skall vidta alla lämpliga åtgärder för att säkerställa indrivning av underhåll för barnet från föräldrar eller andra som har ekonomiskt ansvar för barnet, både inom konventionsstaten och från utlandet. Särskilt i de fall då den person som har det ekonomiska ansvaret för barnet bor i en annan stat än barnet skall konventionsstaterna främja såväl anslutning till internationella överenskommelser eller ingående av sådana överenskommelser som upprättande av andra lämpliga arrangemang.

Artikel 28

1. Konventionsstaterna erkänner barnets rätt till utbildning och i syfte att gradvis förverkliga denna rätt och på grundval av lika möjligheter skall de särskilt,

(a) göra grundutbildning obligatorisk och kostnadsfritt tillgängliga för alla;

(b) uppmuntra utvecklingen av olika former av undervisning som följer efter grundutbildningen, innefattande såväl allmän utbildning som yrkesutbildning, göra dessa tillgängliga och åtkomliga för varje barn samt vidta lämpliga åtgärder såsom införande av kostnadsfri utbildning och ekonomiskt stöd vid behov;

(c) göra högre utbildning tillgänglig för alla på grundval av förmåga genom varje lämpligt medel;

(d) göra studierådgivning och yrkesorientering tillgänglig och åtkomlig för alla barn;

(e) vidta åtgärder för att uppmuntra regelbunden närvaro i skolan och minska antalet studieavbrott.

2. Konventionsstaterna skall vidta alla lämpliga åtgärder för att säkerställa att disciplinen i skolan upprätthålls på ett sätt som är förenligt med barnets mänskliga värdighet och i överensstämmelse med denna konvention.

3. Konventionsstaterna skall främja och uppmuntra internationellt samarbete i utbildningsfrågor, särskilt i syfte att bidra till att avskaffa okunnighet och analfabetism i hela världen och för att underlätta tillgång till vetenskaplig och teknisk kunskap och moderna undervisningsmetoder. Särskild hänsyn skall härvid tas till utvecklingsländernas behov.

Artikel 29

1. Konventionsstaterna är överens om att barnets utbildning skall syfta till att

(a) utveckla barnets fulla möjligheter i fråga om personlighet, anlag och fysisk och psykisk förmåga;

(b) utveckla respekt för de mänskliga rättigheterna och grundläggande friheterna samt för de principer som uppställts i Förenta nationernas stadga;

(c) utveckla respekt för barnets föräldrar, för barnets egen kulturella identitet, eget språk och egna värden, för vistelselandets och för ursprungslandets nationella värden och för kulturer som skiljer sig från barnets egen;

(d) förbereda barnet för ett ansvarsfullt liv i ett fritt samhälle i en anda av förståelse, fred, tolerans, jämlikhet mellan könen och vänskap mellan alla folk, etniska, nationella och religiösa grupper och personer som tillhör urbefolkningar;

(e) utveckla respekt för naturmiljön

2. Ingenting i denna artikel eller i artikel 28 får tolkas så att det medför inskränkning i den enskildes och organisationers rätt att inrätta och driva utbildningsanstalter, dock alltid under

förutsättning att de i punkt 1. i denna artikel uppställda principerna iakttas och att kraven uppfylls på att undervisningen vid dessa anstalter skall stå i överensstämmelse med vad som från statens sida angivits som minimistandard.

Artikel 30

I de stater där det finns etniska, religiösa eller språkliga minoriteter eller personer som tillhör en urbefolkning skall ett barn som tillhör en sådan minoritet eller urbefolkning inte förvägras rätten att tillsammans med andra medlemmar av sin grupp ha sitt eget kulturliv, att bekänna sig till och utöva sin egen religion eller att använda sitt eget språk.

Artikel 31

1. Konventionsstaterna erkänner barnets rätt till vila och fritid, till lek och rekreation anpassad till barnets ålder samt rätt att fritt delta i det kulturella och konstnärliga livet.
2. Konventionsstaterna skall respektera och främja barnets rätt att till fullo delta i det kulturella och konstnärliga livet och skall uppmuntra tillhandahållandet av lämpliga och lika möjligheter för kulturell och konstnärlig verksamhet samt för rekreations- och fritidsverksamhet.

Artikel 32

1. Konventionsstaterna erkänner barnets rätt till skydd mot ekonomiskt utnyttjande och mot att utföra arbete som kan vara skadligt eller hindra barnets utbildning eller äventyra barnets hälsa eller fysiska, psykiska, andliga, moraliska eller sociala utveckling.

2. Konventionsstaterna skall vidta lagstiftningsadministrativa och sociala åtgärder samt åtgärder i upplysningssyfte för att säkerställa genomförandet av denna artikel. För detta ändamål och med beaktande av tillämpliga bestämmelser i andra internationella instrument skall konventionsstaterna särskilt

- (a) fastställa en miniålder eller miniåldrar som minderåriga skall ha uppnått för tillträde till arbete;
- (b) föreskriva en lämplig reglering av arbetstid och arbetsvillkor;
- (c) föreskriva lämpliga straff eller andra påföljder i syfte att säkerställa ett effektivt genomförande av denna artikel.

Artikel 33

Konventionsstaterna skall vidta alla lämpliga åtgärder, innefattande lagstiftningsåtgärder, administrativa och sociala åtgärder i upplysningssyfte, för att skydda barn från olaglig användning av narkotika och psykotropa ämnen såsom dessa definieras i tillämpliga internationella fördrag och för att förhindra att barn utnyttjas i den olagliga framställningen av och handeln med sådana ämnen.

Artikel 34

Konventionsstaterna åtar sig att skydda barnet mot alla former av sexuellt utnyttjande och sexuella övergrepp. För detta ändamål skall konventionsstaterna särskilt vidta alla lämpliga nationella, bilaterala och multilaterala åtgärder för att förhindra

- (a) att ett barn förmås eller tvingas att delta i en olaglig sexuell handling;
- (b) att barn utnyttjas för prostitution eller annan olaglig sexuell verksamhet;

(c) att barn utnyttjas i pornografiska föreställningar och i pornografiskt material.

Artikel 35

Konventionsstaterna skall vidta lämpliga nationella, bilaterala och multilaterala åtgärder för att förhindra bortförande och försäljning av eller handel med barn för varje ändamål och i varje form.

Artikel 36

Konventionsstaterna skall skydda barnet mot alla andra former av utnyttjande som kan skada barnet i något avseende.

Artikel 37

Konventionsstaterna skall säkerställa att

(a) inget barn får utsättas för tortyr eller annan grym, omänsklig eller förnedrande behandling eller bestraffning. Varken dödsstraff eller livstids fängelse utan möjlighet till frigivning får ådömas brott som begåtts av personer under 18 års ålder;

(b) inget barn får olagligt eller godtyckligt berövas sin frihet. Gripande, anhållande, häktning, fängslande eller andra former av frihetsberövande av ett barn skall ske i enlighet med lag och får endast användas som en sista utväg och för kortast lämpliga tid;

(c) varje frihetsberövat barn skall behandlas humant och med respekt för människans inneboende värdighet och på ett sätt som beaktar behoven hos personer i dess ålder. Särskilt skall varje frihetsberövat barn hållas åtskilt från vuxna, om det inte anses vara till barnets bästa att inte göra detta och skall, utom i

undantagsfall, ha rätt att hålla kontakt med sin familj genom brevväxling och besök;

(d) varje frihetsberövat barn skall ha rätt att snarast få tillgång till såväl juridiskt biträde och annan lämplig hjälp som rätt att få lagligheten i sitt frihetsberövande prövad av en domstol eller annan behörig, oberoende och opartisk myndighet samt rätt till ett snabbt beslut i saken.

Artikel 38

1. Konventionsstaterna åtar sig att respektera och säkerställa respekt för regler i internationell humanitär rätt som är tillämpliga på dem i väpnade konflikter och som är relevanta för barnet.

2. Konventionsstaterna skall vidta alla tänkbara åtgärder för att säkerställa att personer som inte uppnått 15 års ålder inte deltar direkt i fientligheter.

3. Konventionsstaterna skall avstå från att rekrytera en person som inte har uppnått 15 års ålder till sina väpnade styrkor. Då rekrytering sker bland personer som fyllt 15 men inte 18 år, skall konventionsstaterna sträva efter att i första hand rekrytera dem som är äldst.

4. Konventionsstaterna skall i enlighet med sina åtgärden enligt internationell humanitär rätt att skydda civilbefolkningen i väpnade konflikter vidta alla tänkbara åtgärder för att säkerställa skydd och vård av barn som berörs av en väpnad konflikt.

Artikel 39

Konventionsstaterna skall vidta alla lämpliga åtgärder för att främja fysisk och psykisk rehabilitering samt social återanpassning av ett barn som utsatts för någon form av vanvård, utnyttjande eller övergrepp; tortyr eller någon annan form av grym, omänsklig

eller förnedrande behandling eller bestraffning; eller väpnade konflikter. Sådan rehabilitering och sådan återanpassning skall äga rum i en miljö som befrämjar barnets hälsa, självrespekt och värdighet.

Artikel 40

1. Konventionsstaterna erkänner rätten för varje barn som misstänks eller åtalas för eller befunnits skyldigt att ha begått brott att behandlas på ett sätt som främjar barnets känsla för värdighet och värde, som stärker barnets respekt för andras mänskliga rättigheter och grundläggande friheter och som tar hänsyn till barnets ålder och önskvärdheten att främja att barnet återanpassas och tar på sig en konstruktiv roll i samhället.

2. För detta ändamål och med beaktande av tillämpliga bestämmelser i internationella instrument skall konventionsstaterna särskilt säkerställa att,

(a) inget barn skall misstänkas för eller åtalas för eller befinnas skyldigt att ha begått brott på grund av en handling eller underlåtenhet som inte var förbjuden enligt nationell eller internationell rätt vid den tidpunkt då den begicks;

(b) varje barn som misstänks eller åtalas för att ha begått brott skall ha åtminstone följande garantier;

(i) att betraktas som oskyldigt innan barnets skuld blivit lagligen fastställd;

(ii) att snarast och direkt underrättas om anklagelserna mot sig och, om lämpligt, genom sina föräldrar eller vårdnadshavare och att få juridiskt biträde eller annan lämplig hjälp vid förberedelse och framläggande av sitt försvar;

(iii) att få saken avgjord utan dröjsmål av en behörig, oberoende och opartisk myndighet eller rättskipande organ i en opartisk förhandling enligt lag och i närvaro av juridiskt eller annat

lämpligt biträde och, såvida det inte anses strida mot barnets bästa, särskilt med beaktande av barnets ålder eller situation, barnets föräldrar eller vårdnadshavare;

(iv) att inte tvingas att avge vittnesmål eller erkänna sig skyldig; att förhöra eller låta förhöra vittnen som åberopas mot barnet samt att på lika villkor för egen räkning få vittnen inkallade och förhörda;

(v) att, om barnet anses ha begått brott, få detta beslut och beslut om åtgärder till följd därav omprövade av en högre behörig, oberoende och opartisk myndighet eller rättskipande organ enligt lag;

(vi) att utan kostnad få hjälp av tolk, om barnet inte kan förstå eller tala det språk som används;

(vii) att få sitt privatliv till fullo respekterat under alla stadier i förfarandet.

3. Konventionsstaterna skall söka främja införandet av lagar och förfaranden samt upprättandet av myndigheter och institutioner som är speciellt anpassade för barn som misstänks eller åtalas för eller befinnas skyldiga att ha begått brott och skall särskilt,

(a) fastställa en lägsta straffbarhetsålder;

(b) vidta åtgärder, då så är lämpligt och önskvärt, för behandling av barn under denna ålder utan att använda domstolsförfarande, under förutsättning att mänskliga rättigheter och rättsligt skydd till fullo respekteras.

4. Olika åtgärder som t.ex. vård, ledning och föreskrifter om till sin rådgivning, övervakning, vård i fosterhem, program för allmän utbildning och yrkesutbildning och andra alternativ till anstaltsvård skall finnas tillgängliga för att säkerställa att barn behandlas på ett sätt som är lämpligt för deras välfärd och är rimligt både med hänsyn till deras personliga förhållanden och till brottet.

Artikel 41

Ingenting i denna konvention skall inverka på bestämmelser som går längre vad gäller att förverkliga barnets rättigheter och som kan finnas i

- (a) en konventionsstats lagstiftning; eller
- (b) för den staten gällande internationell rätt.

Del II

Artikel 42

Konventionsstaterna åtar sig att genom lämpliga och aktiva åtgärder göra konventionens bestämmelser och principer allmänt kända bland såväl vuxna som barn.

Artikel 43

1. För att granska de framsteg som gjorts av konventionsstaterna i fråga om förverkligandet av skyldigheter enligt denna konvention skall en kommitté för barnets rättigheter upprättas, vilken skall utföra de uppgifter som föreskrivs i det följande.
2. Kommittén skall vara sammansatt av tio experter med högt moraliskt anseende och erkänd sakkunskap på det område som denna konvention omfattar.
3. Kommitténs medlemmar skall väljas av konventionsstaterna bland deras medborgare och skall tjänstgöra i sin personliga egenskap, varvid avseende skall fästas vid en rättvis geografisk fördelning och de viktigaste rättssystemen.
4. Det första valet till kommittén skall hållas senast sex månader efter dagen för denna konventions ikraftträdande och därefter

vertannat år. Senast fyra månader före dagen för varje val skall Förenta nationernas generalsekreterare skriftligen uppmana konventionsstaterna att inom två månader inkomma med sina förslag. Generalsekreteraren skall sedan upprätta och till konventionsstaterna överlämna en förteckning i alfabetisk ordning över samtliga föreslagna personer och ange vilka konventionsstater som föreslagit dem.

5. Val skall hållas vid möten med konventionsstaterna, som sammankallats av Förenta nationernas generalsekreterare, i Förenta nationernas högkvarter. Vid dessa möten, som är besluts-
mässiga när två tredjedelar av konventionsstaterna är närvarande, skall de kandidater inväljas i kommittén som uppnår det högsta antalet röster och absolut majoritet av de närvarande och röstande konventionsstaternas röster.

6. Kommitténs medlemmar skall väljas för en tid av fyra år. De kan återväljas, om de föreslagits till återval. För fem av de medlemmar som utsetts vid det första valet skall mandattiden utlöpa efter två år. Omedelbart efter det första valet skall namnen på dessa fem medlemmar utses genom lottdragning av ordföranden vid mötet.

7. Om en kommittémedlem avlider eller avsäger sig sitt uppdrag eller förklarar att han eller hon av någon annan anledning inte längre kan fullgöra sitt uppdrag inom kommittén, skall den konventionsstat som föreslog medlemmen, med förbehåll för kommitténs godkännande, utse en annan expert bland sina medborgare, som skall inneha uppdraget under återstoden av mandattiden.

8. Kommittén skall själv fastställa sin arbetsordning.

9. Kommittén skall välja sitt presidium för en tvåårsperiod.

10. Kommitténs möten skall vanligtvis hållas i Förenta nationernas högkvarter eller på annan lämplig plats, som kommittén bestämmer. Kommittén skall i regel sammanträda varje år. Kommittémötenas längd skall bestämmas och om det är nöd-

vändigt, omprövas vid möte med konventionsstaterna, med förbehåll för generalförsamlingens godkännande.

11. Förenta nationernas generalsekreterare skall tillhandahålla erforderlig personal och övriga resurser för att möjliggöra för kommittén att effektivt utföra sitt uppdrag enligt denna konvention.

12. Medlemmarna av den enligt denna konvention upprättade kommittén skall med godkännande av generalförsamlingen erhålla ersättning från Förenta nationerna på sådana villkor som generalförsamlingen beslutar.

Artikel 44

1. Konventionsstaterna åtar sig att genom Förenta nationernas generalsekreterare avge rapporter till kommittén om de åtgärder som de vidtagit för att genomföra de rättigheter som erkänns i denna konvention och de framsteg som gjorts i fråga om åtnjutandet av dessa rättigheter:

(a) inom två år efter konventionens ikraftträdande för den berörda staten,

(b) därefter vart femte år.

2. Rapporter enligt denna artikel skall ange eventuella förhållanden och svårigheter som påverkar i vilken utsträckning åtagandena enligt denna konvention har uppfyllts. Rapporterna skall även innehålla tillräcklig information för att ge kommittén en god uppfattning om genomförandet av konventionens bestämmelser i det berörda landet.

3. En konventionsstat som har tillställt kommittén en utförlig första rapport behöver inte i sina följande rapporter, som avges enligt punkt 1 (b) i denna konvention, upprepa tidigare lämnad grundläggande information.

4. Kommittén kan begära ytterligare information från konventionsstaterna om genomförandet av konventionens bestämmelser.
5. Kommittén skall vartannat år genom ekonomiska och sociala rådet tillställa generalförsamlingen rapporter om sin verksamhet.
6. Konventionsstaterna skall göra sina rapporter allmänt tillgängliga för allmänheten i sina respektive länder.

Artikel 45

För att främja ett effektivt genomförande av konventionens bestämmelser och internationellt samarbete på det område som konventionen avser gäller följande:

(a) Fackorganen, FN:s barnfond och andra FN-organ skall ha rätt att vara representerade vid granskningen av genomförandet av sådana bestämmelser i denna konvention som faller inom ramen för deras mandat. Kommittén kan inbjuda kompetenta organ och organisationer, som den finner lämpligt, att komma med expertråd angående genomförandet av konventionen på områden som faller inom ramen för deras respektive verksamhetsområden. Kommittén kan inbjuda fackorganen, FN:s barnfond och andra FN-organ att inlämna rapporter om konventionens tillämpning inom området som faller inom ramen för deras verksamhet;

(b) kommittén skall, såsom den finner lämpligt, till fackorganen, FN:s barnfond och andra kompetenta organ och organisationer överlämna rapporter från konventionsstaterna som innehåller en begäran om eller anger behov av teknisk rådgivning eller tekniskt bistånd jämte kommitténs synpunkter och eventuella förslag beträffande sådan begäran eller sådant behov;

(c) Kommittén kan rekommendera generalförsamlingen att framställa en begäran till generalsekreteraren om att för kommitténs räkning företa studier angående särskilda frågor som rör barnets rättigheter;

(d) Kommittén kan avge förslag och allmänna rekommendationer på grundval av den information som erhållits enligt artiklarna 44 och 45 i denna konvention. Sådana förslag och allmänna rekommendationer skall tillställas varje konventionsstat som berörs samt rapporteras till generalförsamlingen tillsammans med eventuella kommentarer från konventionsstaterna.

Del III

Artikel 46

Denna konvention skall vara öppen för undertecknande av alla stater.

Artikel 47

Denna konvention skall ratificeras. Ratifikationsinstrumenten skall deponeras hos Förenta nationernas generalsekreterare.

Artikel 48

Denna konvention skall förbli öppen för anslutning av vilken stat som helst. Anslutningsinstrumenten skall deponeras hos Förenta nationernas generalsekreterare.

Artikel 49

1. Denna konvention träder i kraft den trettionde dagen efter dagen för deponeringen av det tjugonde ratifikations- eller anslutningsinstrumentet hos Förenta nationernas generalsekreterare.
2. I förhållande till varje stat som ratificerar eller ansluter sig till

konventionen efter deponeringen av det tjugonde ratifikations eller anslutningsinstrumentet, träder konventionen i kraft den trettionde dagen efter det att en sådan stat deponerat sitt ratifikations- eller anslutningsinstrument.

Artikel 50

1. En konventionsstat kan föreslå en ändring av konventionen och överlämna förslaget till Förenta nationernas generalsekreterare. Generalsekreteraren skall sedan översända ändringsförslaget till konventionsstaterna med en begäran om att dessa anger om de tillstyrker att en konferens med konventionsstaterna samman kallas för att behandla och rösta om förslagen. Om minst en tredjedel av staterna inom fyra månader efter förslagets översändande tillstyrker en sådan konferens, skall generalsekreteraren sammankalla konferensen i Förenta nationernas regi. Ändringsförslag som antagits av en majoritet av de vid konferensen närvarande och röstande konventionsstaterna skall underställas generalförsamlingen för godkännande.

2. En ändring som antagits enligt punkt (1) i denna artikel träder i kraft när den har godkänts av Förenta nationernas generalförsamling och antagits av konventionsstaterna med två tredjedels majoritet.

3. När en ändring träder i kraft skall den vara bindande för de konventionsstater som har antagit den, medan övriga konventionsstater fortfarande är bundna av bestämmelserna i denna konvention och eventuella tidigare ändringar, som de antagit.

Artikel 51

1. Förenta nationernas generalsekreterare skall motta och till alla stater sända texten till reservationer som staterna gjort vid ratifikationen eller anslutningen.

2. En reservation som strider mot denna konventions ändamål och syfte skall inte tillåtas.
3. Reservationer kan återtogs vid vilken tidpunkt som helst genom notifikation till Förenta nationernas generalsekreterare, som därefter skall underrätta alla stater. Notifikationen skall gälla från den dag då den mottogs av generalsekreteraren.

Artikel 52

En konventionsstat kan säga upp denna konvention genom skriftlig notifikation till Förenta nationernas generalsekreterare. Uppsägningen träder i kraft ett år efter den dag då notifikationen mottogs av generalsekreteraren.

Artikel 53

Förenta nationernas generalsekreterare utses till depositarie för denna konvention.

Artikel 54

Originalen till denna konvention, vars arabiska, engelska, franska, kinesiska, ryska och spanska texter har lika giltighet, skall deponeras hos Förenta nationernas generalsekreterare. Till bekräftelse härav har undertecknade ombud, därtill vederbörigen befullmäktigade av sina respektive regeringar, undertecknat denna konvention.

4 Fakultativt protokoll till konventionen om barnets rättigheter vid indragning av barn i väpnade konflikter

Antagen av FNs Generalförsamling den 25 maj 2000. Regeringen beslutade 31 maj 2000 att underteckna protokollet. Sverige undertecknade protokollet den 8 juni 2000. Den 12 december 2002 beslutade regeringen att ratificera protokollet och att i samband därmed avge en förklaring att Sverige tillämpar en 18-årsgräns vid frivillig rekrytering till de nationella väpnade styrkorna (prop. 2001/02:178). Ratifikationsinstrumentet med förklaring deponerades hos FNs generalsekreterare den 20 februari 2003. Protokollet trädde i kraft den 12 februari 2002 och för Sverige trädde det i kraft den 20 mars 2003 (SÖ 2003:13).

De stater som är parter i detta protokoll,

som uppmuntras av det överväldigande stödet för konventionen om barnets rättigheter, som visar på det omfattande engagemang som finns att sträva efter att främja och skydda barnets rättigheter,

som ånyo bekräftar att barnens rättigheter kräver särskilt skydd och påkallar fortsatt förbättring av barnens ställning utan

åtskillnad samt utveckling och utbildning under fredliga och trygga förhållanden,

som oroas av den skadliga och omfattande inverkan av väpnade konflikter på barn och de långsiktiga konsekvenser detta har för varaktig fred, säkerhet och utveckling, som fördömer att barn görs till måltavla i väpnade konflikter och direkta angrepp på mål som är skyddade enligt internationell rätt, inbegripet platser där barn normalt vistas i stor utsträckning, såsom skolor och sjukhus,

som konstaterar att Romstadgan för internationella brottmålsdomstolen har antagits, och i synnerhet att rekrytering och värvning av barn under 15 års ålder eller användning av dem för aktivt deltagande i fientligheter har inbegripits i stadgan som en krigsförbrytelse i både internationella och nationella väpnade konflikter,

som därför anser att det, för att ytterligare stärka genomförandet av de rättigheter som har erkänts i konventionen om barnets rättigheter, finns ett behov av ett ökat skydd av barn från att bli indragna i väpnade konflikter, som noterar att det i artikel 1 i konventionen om barnets rättigheter anges att med barn avses i den konventionen varje människa under 18 år, om inte barnet blir myndigt tidigare enligt den lag som gäller för barnet,

som är övertygade om att ett fakultativt protokoll till konventionen, som höjer åldern för möjlighet att rekrytera personer till väpnade styrkor och deras deltagande i fientligheter, kommer att bidra effektivt till genomförandet av principen att barnets bästa skall komma i främsta rummet vid alla åtgärder som rör barn,

som noterar att den tjugosjätte internationella Röda Kors- och Röda Halvmånekonferens i december 1995 bland annat rekommenderas att parter i konflikter skall vidta alla möjliga

åtgärder för att säkerställa att barn under 18 års ålder inte deltar i fientligheter,

som även välkomnar det enhälliga antagandet i juni 1999 av ILO:s konvention nr 182 om förbud mot och omedelbara åtgärder för att avskaffa de värsta formerna av barnarbete, i vilken bland annat tvångsrekrytering eller obligatorisk rekrytering av barn till väpnade konflikter förbjuds,

som på största allvar fördömer rekrytering, utbildning och användning, inom och över nationsgränser, av barn i stridigheter av väpnade grupper som inte tillhör en stats väpnade styrkor och som erkänner ansvaret hos dem som rekryterar, utbildar och använder barn för detta ändamål,

som erinrar om den skyldighet som varje part i en väpnad konflikt har att följa bestämmelserna i internationell humanitär rätt,

som betonar att detta protokoll inte påverkar tillämpningen av de syften och principer som uttrycks i Förenta nationernas stadga, inbegripet artikel 51, och de normer i humanitär rätt som berörs,

som beaktar att fredliga och trygga förhållanden baserade på full respekt för de syften och principer som uttrycks i Förenta nationernas stadga samt iakttagande av tillämpliga instrument för mänskliga rättigheter är oundgängliga för ett fullständigt skydd av barnen, i synnerhet under väpnade konflikter och ockupation av främmande makt,

som erkänner de speciella behoven hos barn som på grund av sin ekonomiska eller sociala ställning eller sitt kön är särskilt utsatta för rekrytering eller användning i fientligheter i strid med detta protokoll,

som även är uppmärksamma på behovet av att beakta de ekonomiska, sociala och politiska grundorsakerna till att barn blir indragna i väpnade konflikter,

som är övertygade om behovet av att stärka det internationella samarbetet enligt detta protokoll samt av fysisk och psykosocial rehabilitering och social återanpassning av barn som är offer för väpnad konflikt,

som uppmuntrar medverkan av samhället, i synnerhet av barn och barnoffer, i informationsspridning och utbildningsprogram som rör genomförandet av detta protokoll, har kommit överens om följande:

Artikel 1

Konventionsstaterna skall vidta alla genomförbara åtgärder för att säkerställa att medlemmar av deras väpnade styrkor som inte uppnått 18 års ålder inte deltar direkt i fientligheter.

Artikel 2

Konventionsstaterna skall säkerställa att personer som inte har uppnått 18 års ålder inte blir föremål för obligatorisk rekrytering till deras väpnade styrkor.

Artikel 3

1. Konventionsstaterna skall höja minimiåldern för frivillig rekrytering av personer till deras nationella väpnade styrkor från den ålder som anges i artikel 38.3 i konventionen om barnets rättigheter, med beaktande av principerna i den artikeln och med

erkännande av att personer under 18 år enligt den konventionen har rätt till särskilt skydd.

2. Varje konventionsstat skall vid ratificering av eller anslutning till detta protokoll deponera en bindande förklaring där det anges vid vilken minimiålder den kommer att tillåta frivillig rekrytering till sina nationella väpnade styrkor och en beskrivning av de säkerhetsåtgärder den har vidtagit för att säkerställa att sådan rekrytering inte sker med tvång eller våld.

3. Konventionsstater som tillåter frivillig rekrytering av personer under 18 års ålder till sina nationella väpnade styrkor skall upprätthålla säkerhetsåtgärder för att åtminstone säkerställa att:

- (a) Sådan rekrytering verkligen är frivillig;
- (b) Sådan rekrytering sker med informerat samtycke av den berörda personens föräldrar eller vårdnadshavare;
- (c) Sådana personer får fullständig information om de arbetsuppgifter som en sådan militärtjänst innebär;
- (d) Sådana personer företer ett tillförlitligt åldersbevis innan de godtas för nationell militärtjänst.

4. Varje konventionsstat får när som helst förstärka sin förklaring genom en notifikation ställd till Förenta nationernas generalsekreterare, som skall underrätta samtliga konventionsstater. En sådan notifikation skall gälla från den dag då generalsekreteraren mottog den.

5. Kravet i punkt 1 att höja åldern gäller inte skolor som drivs eller kontrolleras av konventionsstaternas väpnade styrkor, i överensstämmelse med artiklarna 28 och 29 i konventionen om barnets rättigheter.

Artikel 4

1. Väpnade grupper som inte tillhör en stats väpnade styrkor bör inte under några omständigheter rekrytera eller använda personer under 18 års ålder i fientligheter.
2. Konventionsstaterna skall vidta alla genomförbara åtgärder för att förhindra sådan rekrytering och användning, inbegripet antagande av de rättsliga bestämmelser som är nödvändiga för att förbjuda och kriminalisera sådan verksamhet.
3. Tillämpningen av denna artikel enligt detta protokoll skall inte påverka någon parts rättsliga status i en väpnad konflikt.

Artikel 5

Ingenting i detta protokoll skall tolkas så att det undanröjer bestämmelser i en konventionsstats lag eller i internationella instrument och internationell humanitär rätt som går längre när det gäller att förverkliga barnets rättigheter.

Artikel 6

1. Varje konventionsstat skall vidta alla rättsliga, administrativa och andra åtgärder som krävs för att säkerställa att bestämmelserna i detta protokoll genomförs och tillämpas effektivt inom dess jurisdiktion.
2. Konventionsstaterna åtar sig att genom lämpliga åtgärder göra protokollets principer och bestämmelser allmänt kända bland såväl vuxna som barn.
3. Konventionsstaterna skall vidta alla genomförbara åtgärder för att säkerställa att personer inom deras rättsskipningsområde som rekryteras eller används i fientligheter i strid med detta protokoll hemförlovas eller på annat sätt frigörs från tjänst. Konventionsstaterna skall om nödvändigt ge dessa personer allt tillbörligt

bistånd för deras fysiska och psykiska rehabilitering och återanpassning i samhället.

Artikel 7

1. Konventionsstaterna skall samarbeta om genomförandet av detta protokoll, inbegripet förhindrande av varje verksamhet som strider mot protokollet och om rehabilitering och återanpassning i samhället av personer som är offer för handlingar i strid med detta protokoll, bland annat genom tekniskt samarbete och ekonomiskt bistånd. Sådant bistånd och samarbete kommer att ske i samråd mellan berörda konventionsstater och relevanta internationella organisationer.

2. De konventionsstater som har möjlighet därtill skall lämna sådant bistånd genom befintliga multilaterala, bilaterala eller andra program, eller, bland annat, genom en frivillig fond som upprättas i enlighet med generalförsamlingens regler.

Artikel 8

1. Varje konventionsstat skall inom två år efter protokollets ikraftträdande för den staten tillstålla kommittén för barnets rättigheter en rapport med utförlig information om de åtgärder den vidtagit för att genomföra bestämmelserna i protokollet, inbegripet de åtgärder som vidtagits för att genomföra bestämmelserna om deltagande och rekrytering.

2. Efter avgivandet av den utförliga rapporten skall varje konventionsstat i de rapporter den avger till kommittén för barnets rättigheter i enlighet med artikel 44 i konventionen lämna all ytterligare information om genomförandet av protokollets bestämmelser. Andra konventionsstater i protokollet skall avge rapport vart femte år.

3. Kommittén för barnets rättigheter kan begära ytterligare information från konventionsstaterna om genomförandet av bestämmelserna i detta protokoll.

Artikel 9

1. Detta protokoll är öppet för undertecknande av varje stat som är part i konventionen eller som har undertecknat den.
2. Detta protokoll skall ratificeras eller vara öppet för anslutning av vilken stat som helst. Ratifikations- eller anslutningsinstrument skall deponeras hos Förenta nationernas generalsekreterare.
3. Förenta nationernas generalsekreterare skall, i sin egenskap av depositarie för konventionen och protokollet, informera alla konventionsstater och alla stater som har undertecknat konventionen om varje instrument om förklaring i enlighet med artikel 3, ratificering eller anslutning till protokollet.

Artikel 10

1. Detta protokoll träder i kraft tre månader från den dag då det tionde ratifikations- eller anslutningsinstrumentet deponerades.
2. För varje stat som ratificerar detta protokoll eller ansluter sig till det efter dess ikraftträdande träder detta protokoll i kraft en månad från den dag då dess eget ratifikations- eller anslutningsinstrument deponerades.

Artikel 11

1. En konventionsstat kan när som helst säga upp detta protokoll genom skriftlig notifikation till Förenta nationernas generalsekreterare, som därefter skall underrätta de andra konventionsstaterna och alla stater som har undertecknat konventionen. Uppsägningen träder i kraft ett år från den dag då Förenta

nationernas generalsekreterare mottog notifikationen. Om den uppsägende konventionsstaten vid utgången av det året är indragen i väpnad konflikt, träder emellertid uppsägningen inte i kraft förrän den väpnade konflikten har upphört.

2. En sådan uppsägning innebär inte att konventionsstaten befrias från sina åtaganden enligt detta protokoll med avseende på någon handling som inträffar före den dag då uppsägningen träder i kraft. Inte heller skall en sådan uppsägning på något sätt påverka den fortsatta behandlingen av ett ärende som redan behandlas av Kommittén före den dag då uppsägningen träder i kraft.

Artikel 12

1. En konventionsstat kan föreslå en ändring och överlämna förslaget till Förenta nationernas generalsekreterare. Generalsekreteraren skall sedan översända ändringsförslaget till konventionsstaterna med en begäran om att dessa anger om de tillstyrker att en konferens med konventionsstaterna sammankallas för att behandla och rösta om förslagen. Om minst en tredjedel av staterna inom fyra månader efter förslagets översändande tillstyrker en sådan konferens, skall generalsekreteraren sammankalla konferensen i Förenta nationernas regi. Ändringsförslag som antagits av en majoritet av de vid konferensen närvarande och röstande konventionsstaterna skall underställas Generalförsamlingen för godkännande.

2. En ändring som antagits enligt punkt 1 i denna artikel träder i kraft när den har godkänts av Förenta nationernas generalförsamling och antagits av konventionsstaterna med två tredjedels majoritet.

3. När en ändring träder i kraft skall den vara bindande för de konventionsstater som har antagit den, medan övriga

konventionsstater fortfarande är bundna av bestämmelserna i detta protokoll och eventuella tidigare ändringar, som de antagit.

Artikel 13

1. Detta protokoll, där de arabiska, engelska, franska, kinesiska, ryska och spanska texterna är lika giltiga, skall deponeras i Förenta nationernas arkiv.
2. Förenta nationernas generalsekreterare skall översända bestyrkta kopior av detta protokoll till alla konventionsstater och alla stater som har undertecknat konventionen.

5 Fakultativt protokoll till konventionen om barnets rättigheter om försäljning av barn, barnprostitution och barnpornografi

Antagen av FN:s Generalförsamling den 25 maj 2000. Regeringen beslutade den 7 september 2000 att underteckna protokollet. Sverige undertecknade protokollet den 8 september 2000. Den 7 december 2006 beslutade regeringen att ratificera protokollet och att i samband därmed avge följande förklaring avseende artikel 2 c i protokollet: "Ordet framställning skall avse endast visuella framställningar, dvs bilder" (prop.2005/06:68). Den 19 januari 2007 deponerades instrumentet hos FN:s generalsekretariat. Protokollet trädde i kraft den 18 januari 2002 och för Sverige trädde det i kraft den 19 februari 2007 (SÖ 2007:7).

De stater som är parter i detta protokoll, som anser att det för att uppnå syftena med konventionen om barnets rättigheter och genomförandet av bestämmelserna i denna, särskilt artiklarna 1, 11, 21, 32, 33, 34, 35 och 36, skulle vara lämpligt att utöka de åtgärder som konventionsstaterna bör vidta för att garantera att barn skyddas från försäljning av barn, barnprostitution och barnpornografi,

som även anser att konventionen om barnets rättigheter erkänner barnets rätt att skyddas från att bli ekonomiskt utnyttjat och från något arbete som sannolikt kan vara riskfyllt eller hindra barnets utbildning, eller vara skadligt för barnets hälsa eller fysiska, psykiska, andliga, moraliska eller sociala utveckling,

som är allvarligt oroade av den omfattande och ökande internationella handeln med barn i syfte att sälja barn, bedriva barnprostitution och barnpornografi,

som är djupt oroade av den utbredda och fortsatta sex-turismen, som barn är särskilt sårbara för, eftersom den direkt främjar försäljning av barn, barnprostitution och barnpornografi,

som erkänner att ett antal särskilt utsatta grupper, inbegripet flickor, löper större risk att bli sexuellt utnyttjade och att flickor utgör en oproportionerligt stor andel av de sexuellt utnyttjade,

som oroas av den ökade tillgången på barnpornografi på Internet och i annan teknik under utveckling och som erinrar om den internationella konferensen om bekämpning av barnpornografi på Internet, som hölls i Wien 1999, i synnerhet dess slutsatser, där det krävs en världsomspännande kriminalisering av produktion, distribution, export, överföring, import, avsiktligt innehav och annonsering av barnpornografi, och som betonar vikten av närmare samarbete och partnerskap mellan regeringarna och Internetindustrin,

som tror att avskaffandet av försäljning av barn, barnprostitution och barnpornografi kommer att underlättas genom att en helhetssyn antas, som tar hänsyn till de bidragande faktorerna, inbegripet underutveckling, fattigdom, ekonomiska skillnader, orättvisa socioekonomiska strukturer, dysfunktionella familjer, brist på utbildning, migration från land till stad, könsdiskriminering, oansvarigt sexuellt beteende av vuxna, skadliga sedvänjor, väpnade konflikter och handel med barn,

som även tror att ansträngningar att höja allmänhetens medvetenhet behövs för att minska efterfrågan på försäljning av barn, barnprostitution och barnpornografi och

som dessutom tror på vikten av att stärka det globala partnerskapet mellan alla aktörer och av att förbättra brottsbekämpningen på nationell nivå,

som noterar bestämmelserna i internationella rättsliga instrument som är relevanta när det gäller skydd av barn, inbegripet Haagkonventionen om skydd av barn och samarbete avseende internationella adoptioner, Haagkonventionen om de civila aspekterna på internationella bortföranden av barn, Haagkonventionen om behörighet, tillämplig lag, erkännande, och samarbete i frågor om föräldraansvar och åtgärder till skydd för barn samt Internationella arbetsorganisationens (ILO) konvention nr 182 om de värsta formerna av barnarbete,

som uppmuntras av det överväldigande stödet för konventionen om barnets rättigheter,

som visar på det omfattande engagemang som finns för att främja och skydda barnets rättigheter,

som erkänner vikten av att genomföra bestämmelserna i handlingsprogrammet för förhindrande av försäljning av barn, barnprostitution och barnpornografi samt i den deklaration och den handlingsplan som antogs vid världskongressen mot kommersiell sexuell exploatering av barn som hölls i Stockholm den 27-31 augusti 1996, liksom i andra relevanta beslut och rekommendationer av berörda internationella organ,

som tar vederbörlig hänsyn till vikten av varje folks traditioner och kulturella värderingar när det gäller barnets skydd och harmoniska utveckling, har kommit överens om följande:

Artikel 1

Konventionsstaterna skall förbjuda försäljning av barn, barnprostitution och barnpornografi enligt bestämmelserna i detta protokoll.

Artikel 2

I detta protokoll avses med

- a) försäljning av barn: varje handling eller transaktion genom vilken ett barn överförs av en person eller grupp av personer till annan mot betalning eller någon annan form av ersättning,
- b) barnprostitution: användning av ett barn i sexuella handlingar mot betalning eller någon annan form av ersättning,
- c) barnpornografi: framställning, av vilket som helst slag, av ett barn som deltar i verkliga eller simulerade oförblommerade sexuella handlingar eller varje framställning av ett barns könsorgan för huvudsakligen sexuella syften.

Artikel 3

1. Varje konventionsstat skall säkerställa att åtminstone följande handlingar och verksamheter omfattas helt av dess straffrättsliga lagstiftning, oavsett om brotten begås inom ett land eller är gränsöverskridande och oavsett om de begås på individuell basis eller i organiserad form:

- a) När det gäller försäljning av barn enligt artikel 2
 - (i) att bjuda ut, leverera eller ta emot ett barn på vilket sätt det än sker, i syfte att
 - a. barnet skall utnyttjas sexuellt,
 - b. att barnets organ skall överlätas i vinstsyfte,

c. att barnet skall sättas i tvångsarbete,

(ii) att som mellanhand otillbörligt framkalla samtycke till adoption av ett barn i strid med tillämpliga internationella rättsliga instrument om adoption.

b) Att bjuda ut, ta emot, skaffa fram eller tillhandahålla ett barn för barnprostitution enligt artikel 2.

c) Att producera, distribuera, sprida, importera, exportera, bjuda ut eller sälja eller att för sådant syfte, inneha barnpornografi enligt definitionen i artikel 2.

2. Med förbehåll för bestämmelserna i den nationella lagstiftningen i en konventionsstat skall detsamma gälla försök att begå samt medhjälp och annan medverkan till någon av de nämnda handlingarna.

3. Varje konventionsstat skall belägga sådana brott med lämpliga straff som beaktar deras allvarliga beskaffenhet.

4. Med förbehåll för bestämmelserna i dess nationella lagstiftning skall varje konventionsstat vidta åtgärder för att, när det är lämpligt, fastställa juridiska personers ansvar för brott som anges i punkt 1 i denna artikel. Beroende på konventionsstatens nationella rättsliga principer, kan ett sådant ansvar för juridiska personer vara straffrättsligt, civilrättsligt eller administrativt.

5. Konventionsstaterna skall vidta alla lämpliga rättsliga och administrativa åtgärder för att säkerställa att alla personer som är inblandade i adoptionen av ett barn handlar i överensstämmelse med tillämpliga internationella rättsliga instrument.

Artikel 4

1. Varje konventionsstat skall vidta sådana åtgärder som kan vara nödvändiga för att fastställa sin behörighet över de brott som anges i artikel 3.1 när brotten begås på dess territorium eller ombord på ett fartyg eller flygplan som är registrerat i den staten.

2. Varje konventionsstat får vidta sådana åtgärder som kan vara nödvändiga för att fastställa sin behörighet över de brott som anges i artikel 3.1 i följande fall:

a) När den misstänkta gärningsmannen är medborgare i den staten eller en person som är stadigvarande bosatt på dess territorium.

b) När offret är medborgare i den staten.

3. Varje konventionsstat skall även vidta sådana åtgärder som kan vara nödvändiga för att fastställa sin behörighet över de ovan nämnda brotten när den misstänkta gärningsmannen vistas på dess territorium och den inte utlämnar honom eller henne till en annan konventionsstat av det skälet att brottet har begåtts av en av dess medborgare.

4. Detta protokoll utesluter inte någon straffrättslig behörighet som utövas i enlighet med nationell lagstiftning.

Artikel 5

1. De brott som anges i artikel 3.1 skall anses som utlämningsbara brott enligt varje befintligt utlämningsavtal mellan konventionsstater och brotten skall också anses som utlämningsbara brott enligt varje utlämningsavtal som senare ingås mellan sådana, i enlighet med de villkor som anges i dessa avtal.

2. Om en konventionsstat i vilken förekomsten av ett avtal är ett villkor för utlämning mottar en utlämningsframställning från en annan konventionsstat som den inte har något utlämningsavtal med, får den betrakta detta protokoll som rättslig grund för utlämning med avseende på sådana brott. Utlämning skall ske på de villkor som föreskrivs i den anmodade konventionsstatens lagstiftning.

3. Konventionsstater i vilka förekomsten av ett avtal inte är ett villkor för utlämning skall sinsemellan erkänna sådana brott som

utlämningsbara brott om inte annat följer av villkoren i den anmodade statens lagstiftning.

4. Sådana brott skall för utlämning mellan konventionsstater behandlas som om de hade begåtts inte bara på den plats där de inträffade utan även på territorierna i de stater av vilka det krävs att de skall fastställa sin behörighet i enlighet med artikel 4.

5. Om en utlämningsframställning görs med avseende på ett brott som beskrivs i artikel 3.1 och den anmodade konventionsstaten inte utlämnar eller kommer att utlämna på grundval av gärningsmannens nationalitet, skall den staten vidta lämpliga åtgärder för att överlämna ärendet till sina behöriga myndigheter för åtal.

Artikel 6

1. Konventionsstater skall ge varandra största möjliga bistånd i samband med utredningar eller lagförings- eller utlämningsförfaranden med anledning av de brott som anges i artikel 3.1, inbegripet bistånd att skaffa fram de bevis de förfogar över och som krävs för förfarandet.

2. Konventionsstater skall fullgöra sina skyldigheter enligt punkt 1 i denna artikel i överensstämmelse med de fördrag eller andra överenskommelser om ömsesidig rättslig hjälp som eventuellt finns mellan dem. Om det inte finns några sådana fördrag eller överenskommelser skall konventionsstater ge varandra bistånd i enlighet med sin nationella lagstiftning.

Artikel 7

Konventionsstaterna skall, om inte annat följer av bestämmelserna i deras nationella lagstiftning,

- a) vidta åtgärder för att möjliggöra beslag och förverkande, när det är lämpligt, av
 - (i) föremål, så som utrustning, tillgångar och andra hjälpmedel som använts för att begå eller underlätta brott enligt detta protokoll,
 - (ii) vinster som härrör från sådana brott,
- b) verkställa framställningar från en annan konventionsstat om beslagtagande eller förverkande av föremål eller vinster som avses i a (i) och (ii),
- c) vidta åtgärder i syfte att tillfälligt eller slutgiltigt stänga lokaler som används till att begå sådana brott.

Artikel 8

1. Konventionsstaterna skall besluta om lämpliga åtgärder för att under alla stadier av det straffrättsliga förfarandet skydda de rättigheter och intressen de barn har som är offer för de verksamheter som är förbjudna enligt detta protokoll, särskilt genom att

- a) erkänna barnens sårbarhet och anpassa förfarandena till deras särskilda behov, inbegripet deras speciella behov som vittnen,
- b) informera barnen om deras rättigheter och deras roll i samt omfattningen, utvecklingen och den fortsatta handläggningen av förfarandena samt om avgörandet av deras fall,
- c) låta barnens synpunkter, behov och intressen framföras och beaktas i förfaranden där deras personliga intressen berörs, på ett sätt som är förenligt med den nationella lagstiftningens procedurregler,
- d) tillhandahålla lämpligt stöd till barnen under hela rättsprocessen,

e) skydda, när det är lämpligt, barnens privatliv och identitet och vidta åtgärder i enlighet med nationell lagstiftning för att undvika otillbörlig spridning av information som skulle kunna leda till att barnen identifieras,

f) ge barnen och deras familjer och vittnen skydd mot hotelser och vedergällning i lämpliga fall,

g) undvika onödig försening i handläggningen av ärenden och verkställande av avgöranden som rör ersättning till barnen.

2. Konventionsstaterna skall säkerställa att osäkerhet i fråga om offrets verkliga ålder inte förhindrar inledande av brottsutredningar, inbegripet utredningar som syftar till att fastställa offrets ålder.

3. Konventionsstaterna skall säkerställa att barnets bästa kommer i första rummet vid rättsväsendets behandling av barn som är offer för de brott som beskrivs i detta protokoll.

4. Konventionsstaterna skall vidta åtgärder för att säkerställa att personer som arbetar med offer för de brott som är förbjudna enligt detta protokoll ges lämplig utbildning, särskilt i juridik och psykologi.

5. Konventionsstaterna skall i lämpliga fall anta åtgärder för att skydda sådana personers och/eller organisationers säkerhet och integritet som är engagerade i att förhindra och/eller skydda och rehabilitera offer för sådana brott.

6. Ingenting i denna artikel får tolkas så att det påverkar eller är oförenligt med den anklagades rätt till en rättvis och opartisk rättegång.

Artikel 9

1. Konventionsstaterna skall anta eller förstärka, genomföra och sprida lagar och administrativa åtgärder, social politik och program för att förebygga de brott som avses i detta protokoll.

Särskild uppmärksamhet skall ägnas åt att skydda barn som är särskilt sårbara för sådan verksamhet.

2. Konventionsstaterna skall genom information på alla lämpliga sätt, utbildning och vidareutbildning främja medvetenheten hos allmänheten, inbegripet barn, om förebyggande åtgärder och om de skadliga effekterna av de brott som avses i detta protokoll. Konventionsstaterna skall vid fullgörandet av sina förpliktelser enligt denna artikel uppmuntra till medverkan av samhället och, särskilt, av barn och offer, i sådan information och i utbildningsprogram, även på internationell nivå.

3. Konventionsstaterna skall vidta alla möjliga åtgärder i syfte att se till att allt lämpligt bistånd ges till offren för sådana brott, inbegripet deras fullständiga återanpassning i samhället och deras fullständiga fysiska och psykiska återhämtning.

4. Konventionsstaterna skall säkerställa att alla offer för de brott som beskrivs i detta protokoll får tillgång till lämpliga förfaranden för att utan diskriminering söka skadestånd från dem som är juridiskt ansvariga.

5. Konventionsstaterna skall vidta lämpliga åtgärder i syfte att effektivt förbjuda produktion och spridning av material som annonserar om de brott som beskrivs i detta protokoll.

Artikel 10

1. Konventionsstaterna skall vidta alla nödvändiga åtgärder för att stärka det internationella samarbetet genom multilaterala, regionala och bilaterala arrangemang om förebyggande, upptäckt, utredning, åtal och bestraffning av dem som är ansvariga för handlingar som omfattar försäljning av barn, barnprostitution, barnpornografi och barnsexturism. Konventionsstaterna skall även främja internationellt samarbete och samverkan mellan sina myndigheter, nationella och internationella icke statliga organisationer och internationella organisationer.

2. Konventionsstaterna skall främja internationellt samarbete för att bistå barnoffer i deras fysiska och psykiska återhämtning, återanpassning i samhället och repatriering.

3. Konventionsstaterna skall främja ett ökat internationellt samarbete för att angripa de grundorsaker, till exempel fattigdom och underutveckling, som bidrar till att barn är sårbara för försäljning av barn, barnprostitution, barnpornografi och barnsexturism.

4. De konventionsstater som har möjlighet skall tillhandahålla finansiellt, tekniskt eller annat bistånd genom befintliga multilaterala, regionala, bilaterala eller andra program.

Artikel 11

Ingenting i detta protokoll skall påverka några bestämmelser som går längre när det gäller att förverkliga barnets rättigheter och som kan ingå i

- a) en konventionsstats lagstiftning,
- b) internationell rätt som är i kraft för den staten.

Artikel 12

1. Varje konventionsstat skall inom två år efter detta protokolls ikraftträdande för den konventionsstaten lämna en rapport till kommittén för barnets rättigheter med utförlig information om de åtgärder den vidtagit för att genomföra bestämmelserna i protokollet.

2. Efter avgivandet av den utförliga rapporten skall varje konventionsstat i de rapporter den avger till kommittén för barnets rättigheter i enlighet med artikel 44 i konventionen inkludera all ytterligare information om genomförandet av

bestämmelserna i detta protokoll. Andra konventionsstater i protokollet skall avge en rapport vart femte år.

3. Kommittén för barnets rättigheter kan begära ytterligare information från konventionsstaterna om genomförandet av bestämmelserna i detta protokoll.

Artikel 13

1. Detta protokoll är öppet för undertecknande av varje stat som är part i konventionen eller som har undertecknat den.

2. Detta protokoll skall ratificeras och är öppet för anslutning av varje stat som är part i konventionen eller som har undertecknat den. Ratifikations- eller anslutningsinstrument skall deponeras hos Förenta nationernas generalsekreterare.

Artikel 14

1. Detta protokoll träder i kraft tre månader från den dag då det tionde ratifikations eller anslutningsinstrumentet deponerades.

2. För varje stat som ratificerar detta protokoll eller ansluter sig till det efter dess ikraftträdande träder protokollet i kraft en månad från den dag då dess eget ratifikations- eller anslutningsinstrument deponerades.

Artikel 15

1. En konventionsstat kan när som helst säga upp detta protokoll genom skriftlig notifikation till Förenta nationernas generalsekreterare, som därefter skall underrätta de andra konventionsstaterna och alla stater som har undertecknat konventionen. Uppsägningen träder i kraft ett år från den dag då generalsekreteraren mottog notifikationen.

2. En sådan uppsägning skall inte innebära att konventionsstaten befrias från sina åtaganden enligt detta protokoll med avseende på något brott som inträffar före den dag då uppsägningen träder i kraft. Inte heller skall en sådan uppsägning på något sätt påverka den fortsatta behandlingen av ett ärende som redan tagits upp av kommittén för barnets rättigheter före den dag då uppsägningen träder i kraft.

Artikel 16

1. Varje konventionsstat får föreslå en ändring och överlämna förslaget till Förenta nationernas generalsekreterare. Generalsekreteraren skall sedan översända ändringsförslaget till konventionsstaterna med en begäran om att dessa anger om de tillstyrker att en konferens med konventionsstaterna sammankallas för att behandla och rösta om förslagen. Om minst en tredjedel av staterna inom fyra månader efter förslagets översändande tillstyrker en sådan konferens, skall generalsekreteraren sammankalla konferensen i Förenta nationernas regi. Varje ändringsförslag som antagits av en majoritet av de vid konferensen närvarande och röstande konventionsstaterna skall underställas Förenta nationernas generalförsamling för godkännande.

2. En ändring som antagits enligt punkt 1 i denna artikel träder i kraft när den har godkänts av generalförsamlingen och accepterats av konventionsstaterna med två tredjedels majoritet.

3. När en ändring träder i kraft skall den vara bindande för de konventionsstater som har accepterat den, medan övriga konventionsstater fortfarande är bundna av bestämmelserna i detta protokoll och eventuella tidigare ändringar som de accepterat.

Artikel 17

1. Detta protokoll, där de arabiska, engelska, franska, kinesiska, ryska och spanska texterna äger lika giltighet, skall deponeras i Förenta nationernas arkiv.
2. Förenta nationernas generalsekreterare skall översända bestyrkta kopior av detta protokoll till alla konventionsstater och alla stater som har undertecknat konventionen.

En skrift om barnkonventionen

Barnkonventionen är utgångspunkten för regeringens barnrättspolitik. Under de 25 år som gått sedan konventionen antogs 1989 har arbetet utvecklats till ett strategiskt arbete för att alla åtgärder som rör barn ska genomsyras av ett barnrättsperspektiv. Att säkerställa och tillgodose de mänskliga rättigheter som barn har är en ständigt pågående process.

Regeringen vill markera hela 2014 som barnkonventionens jubileumsår genom en rad åtgärder och aktiviteter för att driva arbetet med barnets rättigheter framåt.

Utgivningen av denna skrift är en av aktiviteterna. Förutom barnkonventionens text innehåller skriften även fakultativt protokoll till konventionen om barnets rättigheter vid indragning av barn i väpnade konflikter och fakultativt protokoll till konventionen om barnets rättigheter om försäljning av barn, barnprostitution och barnpornografi samt strategin för att stärka barnets rättigheter i Sverige. Barn- äldre- och jämställdhetsminister Åsa Regnér har skrivit förordet.

Arbetet med barnets rättigheter fortsätter med full kraft!

Skriften kan laddas ner eller beställas från www.regeringen.se eller www.barnombudsmannen.se. Det publicerade materialet får återges helt eller delvis, gärna med uppgift om källan.

ARBETET MED
BARNETS RÄTTIGHETER
FORTSÄTTER

REGERINGSKANSLIET

Socialdepartementet

103 33 Stockholm